

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1878.

Andra Kammaren.

N:o 2.

Måndagen den 21 Januari.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Upplästes och lades derefter till handlingarne protokollen vid de sammanträden, som under sistlidne lördag och denna dag hållits af de ledamöter, hvilka blifvit utsedde att, jemte Herr Talmannen, tillsätta Kammarens tjänstemän och vaktbetjening. Dessa protokoll hade följande lydelse:

Protokoll, hållet den 19 och 21 Januari 1878 med de ledamöter af Riksdagens Andra Kammare, hvilka blifvit utsedde att jemte Herr Talmannen tillsätta Kammarens kansli-tjänstemän och vaktbetjening.

Sedan först blifvit bestämdt att samma antal notarier och kanslister, som vid föregående riksdag varit hos Kammaren anställdt, skulle vid denna riksdag antagas, blefvo, med ledning af de ingifna ansökningarna och den kännedom Herrar Komiterade egde om de sökande antagna till

Notarier:

e. o. Kanslisten C. M. Sandström,
v. Häradshöfdingen C. V. H. Normelli,
e. o. Hofrättsnotarien H. A. Kolmodin,
Juris Kandidaten C. F. Amnell,
e. o. Kanslisten F. C. Winnberg,
Kammarskrifvaren A. Kinberg,
v. Häradshöfdingen R. Thorell,
v. Häradshöfdingen C. O. Erickson,
Kammarskrifvaren S. Severin,
v. Häradshöfdingen C. G. Edman,
e. o. Hofrättsnotarien J. Stenfelt,
e. o. Hofrättsnotarien R. C. T. Pålman,
v. Häradshöfdingen C. A. Norin,

e. o. Kanslisten P. E. Stenfelt,
 v. Häradshöfdingen F. A. Liljesköld,
 v. Häradshöfdingen C. Folcker,
 v. Häradshöfdingen E. Johansson,
 v. Häradshöfdingen A. E. J. Johansson,
 v. Häradshöfdingen E. Löwenhielm.
 v. Häradshöfdingen A. H. Grape,
 e. o. Hofrättsnotarien Th. Naumann.

Af dessa Notarier skulle Sandström, Normelli, Kolmodin och Amnell
 tjänstgöra såsom reviderande notarier.

Derefter utsågos

till *Förste Kanslist*:

Notarien Thor Zellinger,

till *Registrator*:

Krigskommissarien E. Holmertz, samt

till *Kanslister*:

e. o. Kanslisten C. W. Malm,
 e. o. Kammarskrifvaren C. G. V. Boije af Gennäs,
 t. f. Revisorn A. Herlitz,
 e. o. Hofrättsnotarien N. H. Håkanson,
 e. o. Kontorsskrifvaren C. Burman, och
 Fil. Doktorn B. O. Rudebeck.

Det skulle här antecknas att Zellinger, Holmertz och Malm på
 särskild anmodan den 15 dennes inträdt i tjänstgöring hos Kammaren.

Vaktmästare hade till ett antal af tolf vid föregående riksdagar
 varit hos Kammaren anstälde.

Samma antal ansågs böra bibehållas vid denna riksdag; och
 blefvo till vaktmästare nu antagne:

G. Malmberg,
 A. Lithander,
 A. G. Lind,
 J. E. Beyer,
 L. G. Larsson,
 A. P. Eriksson,
 L. G. Larsson,
 C. G. Fastin,

C. E. Thur,
A. H. Hjelm, och
A. W. Nilsson.

Af dessa anställdes Malmberg såsom förste vaktmästare; och skulle med tillsättande af en vaktmästareplats anstå till måndagen den 21 i denna månad, då Herr Talmannen jemte Herrar Komiterade åter sammanträdde och till vaktmästare utsågo e. o. vaktmästaren i Riksgäldskontoret C. A. Molin. Samtliga dessa vaktmästare hade börjat tjänstgöra hos Kammaren den 15 i denna månad.

§ 2.

Herr Talmannen anmälde, att Herr P. Staaff under gårdagen och Herr Per Nilsson i Kulhult denna dag anländt till hufvudstaden samt i detta sammanträde intagit sina platser bland Kammarens ledamöter.

§ 3.

Följande motioner anmälades, nemligen af:

Herr *E. Thomasson*, N:o 4, angående förändrad lydelse af 59 § Riksdagsordningen;

Herr *I. Asklöf*:

N:o 5, om afskaffande af straffbestämmelsen "förlust af medborgerligt förtroende" för första resan stöld; och

N:o 6, angående ändring af 17 § Riksdagsordningen;

Herr *G. H. Stråle*, N:o 7, angående underdånig skrifvelse, med anhållan om granskning af gällande lagbestämmelser i syfte att edgångar må ur desamma uteslutas;

Herr *Nils Nilsson* i Espinge, N:o 8, angående förmånsrätt för kommunalutskylder;

Herr *E. G. Boström*, N:o 9, om underdånig skrifvelse angående ändring i gällande författningar rörande sättet för markegångsprisens sättande och deras öfverklagande;

Herr Friherre *A. Cederström*:

N:o 10, om underdånig skrifvelse rörande inrättande af ett fiskeriminstitut och anslag för sådant ändamål; och

N:o 11, om underdånig skrifvelse rörande revision af Kongl. Fiskeristadgan m. fl. författningar samt anslag för sådant ändamål; samt

Herr *August Petersson*, N:o 12, om ändring af § 9 i Bevilningsstadgan.

Alla dessa motioner blefvo, hvar efter annan, bordlagda.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 3 e. m.

In fidem
Gustaf Westdahl.

Tisdagen den 22 Januari.

Klockan 2 e. m.

§ 1.

Herr Per Erik Andersson anmäldes hafva under gårdagen anländt till hufvudstaden och denna dag intagit sin plats bland Kammarens ledamöter.

§ 2.

Till motioners afgifvande hade åtskillige Kammarens ledamöter anmält sig; och lemnades för sådant ändamål ordet först till

Herr E. Key, som anförde: Jag anhåller härmed att få aflemna en motion med förslag till ny härordning, undertecknad af 102 ledamöter af denna Kammarer. Jag torde icke behöfva erinra hvarken om de grunder för försvaret som Kammarens flertal, eller, för att utsäga ordet, landtmannapartiet förlidne riksdag i sin skrifvelse formulerade. icke heller huruledes landtmannapartiet både då och sedermera fått höra från skilda håll den anklagelsen att det icke skulle stå vid sitt ord, utan att, om Kongl. Maj:t framlade ett härordningsförslag verkligt bygdt på de i skrifvelsen angifna grunder, hvilka för resten förklarats omöjliga, landtmannapartiet icke ens *då* skulle antaga detsamma.

Jag vågar påstå att våra förslag skola ådagalägga att landtmannapartiet ej blott infriat sitt ord utan att det gjort mera, då det frivilligt, och fritt från hvarje utländskt eller inländskt tryck, sjelf utarbetat och nu framlägger ett härordningsförslag bygdt på dess skrifvelse förlidet år, och det är detta förslag, som jag vördsamt får till Kammarer öfverlemna.

Herr Key aflemnade derefter den ifrågavarande motionen, hvilken bordlades efter att hafva erhållit ordningsnummern 13.

Vidare afgäfvos och bordlades följande motioner, nemligen:
af Herr *Carl Ifvarsson*:

N:o 14, med förslag till lag om upprätthållande af arméns stamtrupp; och

N:o 15, om underdånig skrifvelse angående omarbetande af krigslagarne; samt

af Herr *Carl Anders Larsson*, N:o 16, med förslag till lag om allmänna värnpligten;

varande dessa tre motioner jemväl undertecknade af samma 102 ledamöter, som underskrifvit den här ofvan omförmälda, af Herr Key framlagda motionen.

Herr Nils Larson i Tullus erhöll derpå ordet och yttrade: I samband med frågan om antagande af ny härordning står — på sätt redan i 1873 års underdåniga skrifvelse blifvit af Riksdagen uttryckt — frågan om rustnings- och roteringsbördans samt grundskatternas afskrifning. Då jag har att afgifva motion i sistnämnda ämne, tror jag mig icke onödigtvis upptaga Kammarens tid, då jag nu tager mig friheten att uppläsa denna motion, om hvilken i allt fall Kammarens samtliga ledamöter antagligen skola vara benägna att taga kännedom.

Och uppläste nu Herr Nils Larson den sålunda anmälda motionen, hvilken äfvenledes var undertecknad af förutberörda 102 ledamöter af denna Kammare. Motionen, härefter aflemnad, blef, sedan ordningsnummern 17 derå tecknats, lagd på bordet.

Herr *Ola Andersson*, som dernäst uppropades, afgaf följande, af merbemälda 102 ledamöter underskrifna, två motioner, hvilka likaledes bordlades, nemligen:

N:o 18, om förändrad lydelse af § 58 mom. 2 i Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862; och

N:o 19, angående förändrad lydelse af §§ 2, 11 och 12 i gällande Bevillningsstadga.

Och anförde Herr *Ola Andersson* derefter: Jag anhåller att få föreslå att Andra Kammaren för sin del beslutar tillsättande af ett Särskildt Utskott, bestående af *åtta ledamöter från hvardera Kammarerna*, för behandling af de utaf Herrar E. Key, Carl Ivarsson, C. A. Larsson, Nils Larson och mig nu aflemnade motioner angående landtförsvarets ordnande samt dermed samband egande frågor, äfvensom att denna Kammare utser lika många suppleanter, som dess ordinarie ledamöter i detta Utskott.

Detta förslag blef på begäran bordlagdt.

Slutligen anmäldes nedan nämnda motioner, som hvar efter annan bordlades, nemligen af:

Herr *Magnus Andersson*, N:o 20, om ändring af 26 kap. 4 § Byggningsabalken;

Herr *C. E. Hjelm*, N:o 21, derom att, för den händelse Riksdagen skulle komma att besluta införande af en ny härordning, densamma icke måtte komma att omfatta Lappmarkerna;

Herr *G. H. Stråle*, N:o 22, om uppförande af ett nytt riksdagshus;

Herr *P. A. Hellgrén*, N:o 23, derom att, för den händelse Riksdagen skulle antaga föreslagen lag om allmän värnpligt, Lappmarkernas befolkning inom Vester- och Norrbottens Län måtte derifrån frikallas;

Herr *Fredrik Petersson*:

N:o 24, om ändringar i § 5 af Kongl. kungörelsen angående stämpelpappersafgiften m. m.;

N:o 25, om underdånig skrifvelse angående ändring i § 24 af Kongl. förordningen om fattigvården i riket; och

N:o 26, om underdånig skrifvelse angående ändring af 21 § 1 mom. i Kongl. förordningen angående försäljning af vin och malt-drycker m. m.; samt

Herr *J. V. Lundqvist*, N:o 27, derom att folkskolelärares löner måtte utbetalas af statsmedel.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 3 e. m.

In fidem
Gustaf Westdahl.

Onsdagen den 23 Januari.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 16 i denna månad.

§ 2.

Anställdes, enligt derom förut fattadt beslut, val af ledamöter och suppleanter i de ständiga Utskotten.

Sedan dervid först företagits val af ledamöter i Konstitutions-Utskottet, anmälde Herr Talmannen, att vid granskning af de för detta val aflemnade namnsedlar en sådan sedel befunnits innehålla, bland andra, namnet Samuel Johanson; och hemstälde Herr Talmannen att nämnda sedel måtte kasseras.

Herr Nils Larson yttrade: Herr Talman! Då det inom Kammaren icke finnes någon ledamot med namnet Samuel Johanson, tager jag mig friheten föreslå, att den lista, på hvilken ett sådant namn förekommer, måtte kasseras.

Efter det öfverläggningen härmed förklarats slutad, beslöt Kammaren, att den ifrågavarande namnsedeln skulle kasseras; och blefvo sedermera under fortgången af namnsedlarnes granskning jemväl åtta andra sådana sedlar, innehållande enahanda felaktighet som den ofvan omförmälda, efter derom af Herr Talmannen gjord anmälan kasserade; hvarpå utgängen af valet för Kammaren tillkännagafs, varande derigenom utsedde till

Ledamöter i Konstitutions-Utskottet:

Herr	<i>P. Engman</i>	med	168	röster.
„	<i>G. Hægström</i>	„	168	„
„	<i>J. Sjöberg</i>	„	168	„
„	<i>A. Bäckström</i>	„	114	„
„	<i>S. Johnson</i>	„	114	„
„	<i>Friherre J. Koskull</i>	„	114	„
„	<i>Per Nilsson i Espö</i>	„	114	„
„	<i>S. F. Norén</i>	„	114	„
„	<i>S. O. G. Bergius</i>	„	110	„
„	<i>Jöns Rundbäck</i>	„	107	„

Vidare utsågos till

Ledamöter i Stats-Utskottet:

Herr	<i>Liss Olof Larsson</i>	med	180	röster.
„	<i>Carl Ifvarsson</i>	„	179	„
„	<i>P. O. Hörnfeldt</i>	„	178	„
„	<i>E. Key</i>	„	178	„
„	<i>O. B. Olsson</i>	„	131	„
„	<i>Sven Nilsson</i>	„	129	„
„	<i>Jan Andersson i Jönvik</i>	„	128	„
„	<i>Jonas Andersson i Häckenäs</i>	„	128	„
„	<i>Johan Erik Johansson</i>	„	128	„
„	<i>Gustaf Jonsson</i>	„	128	„
„	<i>Nils Larson</i>	„	128	„
„	<i>Ola Andersson</i>	„	104	„

Ledamöter i Bevillnings-Utskottet:

Herr	vice Talmannen <i>O. Wijk</i>	med	149	röster.
„	<i>Anders Andersson i Intagan</i>	„	149	„
„	<i>Carl Aron Jönsson</i>	„	149	„
„	<i>Friherre A. H. E. Fock</i>	„	148	„
„	<i>Johannes Andersson i Ryssby</i>	„	120	„
„	<i>J. N. Biesert</i>	„	120	„
„	<i>Carl Ericson</i>	„	120	„
„	<i>J. F. Fredricson</i>	„	120	„
„	<i>Per Nilsson i Kulhult</i>	„	120	„
„	<i>Sven Magnusson</i>	„	119	„

Ledamöter i Banko-Utskottet:

Herr	<i>I. Lyttkens</i>	med	128	röster.
„	<i>Ola Månsson</i>	„	115	„
„	<i>Ake Andersson</i>	„	114	„

Herr	<i>C. I. Bengtsson</i>	med	114	röster.
”	<i>E. G. Boström</i>	”	114	”
”	<i>A. P. Danielsson</i>	”	114	”
”	<i>W. Farup</i>	”	114	”
”	<i>N. Fosser</i>	”	114	”

Ledamöter i Lag-Utskottet:

Herr	<i>Nils Pettersson</i>	med	136	röster.
”	<i>A. L. F. Torpadie</i>	”	136	”
”	<i>K. J. Berg</i>	”	135	”
”	<i>E. Thomasson</i>	”	122	”
”	<i>Magnus Jonsson</i>	”	121	”
”	<i>Anders Persson</i>	”	120	”
”	<i>J. Smedberg</i>	”	120	”
”	<i>G. H. Stråle</i>	”	95	”

Suppleanter i Konstitutions-Utskottet:

Herr	<i>Carl Johansson</i>	med	99	röster.
”	<i>Christen Assarsson</i>	”	97	”
”	<i>P. Sahlström</i>	”	95	”
”	<i>Lasse Jönsson</i>	”	95	”
”	<i>Lars Ersson</i>	”	95	”
”	<i>Johan Erickson</i>	”	95	”
”	<i>Olof Olsson</i>	”	95	”
”	<i>N. J. Boström</i>	”	93	”
”	<i>Anders August Andersson</i>	”	93	”
”	<i>Johan Fredrik Carlsson</i>	”	93	”

Suppleanter i Stats-Utskottet:

Herr	<i>Johannes Jonsson</i>	med	97	röster.
”	<i>Hans Andersson</i>	”	97	”
”	<i>J. E. Billström</i>	”	96	”
”	<i>Ivar Månsson</i>	”	96	”
”	<i>August Peterson</i>	”	93	”
”	<i>L. J. Fahlander</i>	”	93	”
”	<i>C. Magni</i>	”	93	”
”	<i>Johannes Andersson i Knarreвик</i>	”	93	”
”	<i>P. A. Hellgrén</i>	”	93	”
”	<i>Per Nilsson i Råby</i>	”	93	”
”	<i>Jonas Jonasson i Gullaboås</i>	”	92	”
”	<i>Chr. Christensson</i>	”	91	”

Suppleanter i Bevilnings-Utskottet:

Herr	<i>Pehr Pehrsson</i>	med	78	röster.
”	<i>Anders Ohlson</i>	”	78	”

Herr	<i>Ola Nilsson</i>	med	77	röster.
„	<i>P. Hübinette</i>	„	77	„
„	<i>I. Asklöf</i>	„	77	„
„	<i>H. Hagerman</i>	„	76	„
„	<i>Pehr Larsson</i>	„	76	„
„	<i>Jonas Peter Nilsson</i>	„	76	„
„	<i>P. Näsman</i>	„	76	„
„	<i>Anders Andersson i Smedbyn</i>	„	76	„

Suppleanter i Banko-Utskottet:

Herr	<i>Friherre A. Cederström</i>	med	74	röster.
„	<i>Jan Gustaf Jansson</i>	„	74	„
„	<i>Anders Andersson i Nyckelby</i>	„	73	„
„	<i>Nils Nilsson</i>	„	72	„
„	<i>A. Börjesson</i>	„	71	„
„	<i>Viktor Lundqvist</i>	„	71	„
„	<i>E. Dofsén</i>	„	71	„
„	<i>Jonas Jansson i Åsen</i>	„	71	„

Suppleanter i Lag-Utskottet:

Herr	<i>S. Wieselgren</i>	med	70	röster.
„	<i>Jonas Jonasson i Rasslebygd</i>	„	67	„
„	<i>S. Håkansson</i>	„	66	„
„	<i>A. M. Lundberg</i>	„	66	„
„	<i>Anders Peter Andersson</i>	„	65	„
„	<i>Magnus Andersson</i>	„	65	„
„	<i>C. E. Hjelm</i>	„	65	„
„	<i>Anders Larsson</i>	„	64	„

Mellan de ledamöter, hvilka till suppleantplatser erhållit enahanda antal röster, anställdes lottningar för bestämmande af den ordning, hvori samma ledamöter borde såsom suppleanter ingå; och utföllo dessa lottningar med den ordningsföljd här otfvan angifvits.

§ 3.

Ordet begärdes af

Herr K. J. Berg, som yttrade: Öfver det förtroende, som blifvit mig lemnadt att vara ledamot i Lag-Utskottet, kan jag naturligtvis icke annat än känna mig högst smickrad; men, det oakadt, kan jag icke underlåta att lägga Kammaren på hjertat min innerliga önskan att derifrån vinna befrielse. På sätt Kammaren har sig bekant, är jag äfven hedrad med förtroende att vara ordförande i Nya Lagberedningen. I denna min egenskap är jag visserligen befriad från de egentliga redaktionsbestyren och under en tid då redaktion af ifrågasatta förfatningar är för handen, såsom fallet var under förra riksdagen,

kan väl min närvaro i beredningen mindre ofta vara påkallad, men annorlunda måste likväl förhållandet blifva, då, såsom nu inträffat, Lagberedningen står i begrepp att börja arbetet på ett nytt lagförslag, dervid således öfverläggningar måste ske om de grunder, på hvilka detta förslag skall byggas, och hvarom öfverläggningar måste föregå det arbete, som består i sjelfva förslaget utarbetande.

Då nu, såsom jag nämnde, så beskaffade öfverläggningar i Lagberedningen försiggå, kan jag icke inse annat än att, om jag nödgas kvarblifva i Lag-Utskottet, arbetet i Lagberedningen derigenom skall på ett eller annat sätt, vare sig genom ombyte af ledamot eller göromålens försinkande, förryckas. Jag får således på det varmaste anhålla, att Kammaren ville befria mig från uppdraget att vara ledamot i Lag-Utskottet.

Den anhållan, Herr Berg sålunda framställt, blef på begäran bordlagd.

§ 4.

Herr *Otto Carlsson* erhöll, på derom af Herr Talmannen anmäld begäran, ledighet från riksdagsgöromålen intill den 1 instundande Februari.

§ 5.

Följande motioner afgåfvos, nemligen af:

Herr *Sven Andersson*, N:o 28, om tillägg till 13 § i konkurslagen;

Herr *L. J. Larsson*, N:o 29, om ändring af 26 kap. 4 § Byggingabalken;

Herr *R. Ehrenborg*, N:o 30, angående ändring i nu gällande stadganden om kommunalfullmäktige å landet; och

Herr *A. Fredenberg*, N:o 31, om underdånig skrifvelse angående frivilliga skarpskytteföreningarnas organisation såsom skyttegillen m. m.

I sistnämnda motion förklarade Herr *C. F. Toll* sig instämma.

Slutligen anmälde Herr *J. A. Sjö* en motion, N:o 32, angående utgifvande af riksbankssedlar å två kronor.

Alla dessa motioner blefvo hvar efter annan bordlagda.

Kammarens ledamöter åtskildes klockan $\frac{1}{4}$ 3 e. m.

In fidem
Gutaf Westdahl.

Torsdagen den 24 Januari.

Klockan 11 f. m.

§ 1.

Justerades det i Kammarens sammanträde den 17 innevarande månad förda protokoll.

§ 2.

Herr Statsrådet m. m. G. Lagerstråle aflemnade följande Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen, nemligen:

1:o angående ändring af 1 § 10 mom. och 4 § 4 mom. af Tryckfrihetsförordningen;

2:o med förslag till förändrad lydelse af 6 punkten i 19 § af förordningen om nya strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall, den 16 Februari 1864;

3:o angående anslag till betäckande af åtskilliga utgifter i och för den i Stockholm under år 1878 sammanträdande internationella fångvårdskongress;

4:o angående försäljning af kronohäktesbyggnaden i Alingsås med tillhörande tomt och skogsmark;

5:o angående beviljande af låneunderstöd för fullbordande af Bergslagens jernvägsaktiebolags jernvägsanläggning;

6:o angående eftergift af en förre stationsinspektoren Björkelund ådömd skadeersättning till staten; och

7:o angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

äfvensom Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse, om förordnande af en statsrådsledamot att utöfva den befattning med riksdagsärenden, som, enligt § 46 af Riksdagsordningen, tillkommer en ledamot af statsrådet.

Herr Talmannen mottog berörda Kongl. propositioner och skrifvelse under förklarande, att Kammaren skulle åt desamma egna grundlagelig behandling.

§ 3.

Föredrogs Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående statsverkets tillstånd och behof; och afgåfvos nu, i anledning af denna proposition, följande yttranden:

*Remiss af
statsreglerings-
propositionen.*

Herr Helander: Emot den Kongl. propositionen i hvad den rörer omorganisation af Landtmäteristyrelsen och skiljande derifrån af

*Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.).*

inseendet öfver justeringen af mått och vigter, nödgas jag framställa några erinringar.

Jag inser mycket väl, och kan således ej annat än erkänna, att föredragande Departementschefen, då han tillstyrker Kongl. Maj:t att fatta beslut i någon föreslagen riktning, bör kunna trygga sig till den utredning, som i saken af vederbörande derförut blifvit lemnad. Det är mycket att beklaga att, då utredningens beskaffenhet har så stor betydelse, den uti ifrågavarande ärende, efter min uppfattning, icke råkat att blifva tillfredsställande. Hade utredningen varit en annan, hade mycket sannolikt äfven den Kongl. propositionen varit annorlunda. De anmärkningar, jag här kommer att framställa, träffa i följd häraf direkt beskaffenheten af det material, som blifvit lagdt till grund för den Kongl. propositionen, ehuru naturligtvis, äfven på samma gång indirekt hvad som af Kongl. Maj:t blifvit föreslaget.

Man har mången gång yttrat, att anförande till protokollet vid remiss af en Kongl. proposition i sjelfva verket vore utan ändamål, emedan Utskotten i allmänhet icke skulle vara benägna för att taga kännedom om hvad som vid dylika tillfällen blifvit sagdt. Om så verkligen förhåller sig är för mig obekant; men för egen del anser jag, åtminstone då det är fråga om något hufvudsakligt, det vara riktigare att yttra sin mening i början, än att uttala den först när Utskottet slutat sitt arbete och afgifvit sitt utlåtande.

För att här gå i ordning med frågorna, så skall jag först uppehålla mig vid hvad som är föreslaget i afseende å justeringsverket. Som bekant torde vara, har detta i omkring 140 års tid varit förenadt med landtmäteriet. Det är först i en senaste tid som man ifrågasatt huruvida denna förening, åtminstone hvad sjelfva styrelsen vidkommer, vore lämplig. Den tvekan, som härom nu har uppstått, inleddes genom Vetenskapsakademien, som i ett underdånigt yttrande i fråga om metersystemets införande, för något öfver ett par år sedan, ifrågasatte att under Generaldirektören vid landtmäteriet borde inrättas en så kallad centraljusteringsbyrå, emedan det skulle vara nyttigt att en person med fysikaliska och tekniska kunskaper funnes att rådfråga i ärenden rörande justeringen af mått och vigter. Chefen för landtmäteriet åter har ansett akademiens förslag endast innefatta en halfmesyr, och har velat helt och hållet från landtmäteriet skilja inseendet öfver justeringen af mått och vigter samt att detta skulle öfverflyttas på antingen chefen för bränvinskrollbyrån eller på kontrollverket. Löneregleringskomitén, som derefter bedömt frågan, har gått ännu länge och hemställt om iarrättande af ett nytt embetsverk eller justeringsstyrelse, hvaremot dess ordförande — chefen för landtmäteriet — sig reserverat. Landtmäteristyrelsen har tillstyrkt nämnde reservation, och slutligen har Kongl. Maj:t i hufvudsak, fast ej i detalj, accepterat komiténs förslag. Nästan alla dessa vederbörande hafva således haft olika uppfattning om hvad som verkligen vore lämpligt eller nyttigt, ehuru de visserligen så till vida kunde anses haft lika mening, att det bestående på ett eller annat sätt borde förändras.

Som man af statsrådsprotokollet i detta ärende svårligen kan annat än få det intryck, att ingen vore för att den nuvarande organisa-

tionen bibehålles oförändrad, så tillåter jag mig erinra derom att, då Landtmäteristyrelsen afgaf sitt ofvanberörda yttrande, vid hvilket tillfälle chefen, som varit ordförande i löneregleringskomitén, var jäfvig. Landtmäterisekreterarens mening fick gälla för Styrelsens, hvarföre öfveringenjören, som hade en annan åsigt, och som eljest är föredragande i styrelsen uti ärenden rörande justeringsverket, måste till protokollet reservera sig. För att bestyrka detta förhållande tillåter jag mig uppläsa några rader ur nämnda protokoll, så lydande:

“Från den af föredraganden i nyssberörda skrifvelseförslag uttalade mening, i hvad den afser tillstyrkande af komiténs förslag att “högsta ledningen af och öfverinseendet öfver justeringsväsendet skulle “skiljas från landtmäteriet, är jag skiljaktig och vidhåller den åsigt, “hvilken jag vid föregående tillfällen, då landtmäteristyrelsen hos Kongl. “Maj:t föreslagit “denna förändring, till styrelsens protokoll den 19 “Januari och 26 Maj 1876 yttrat, — — — .“

Dertill kommer att, då under nästlidna år justerarne i riket anmodades yttra sig öfver ett uppgjort förslag till allmänna författningar i anledning af metersystemets införande, flera af dem, ifrån Skåne och ända upp till Vesterbotten, uttalat sig emot ifrågasatta förändringen. Måhända hafva många andra, eller alla justerarne gjort på samma sätt, hvilket jag ej närmare känner. Justerarne utgöra ett stort antal; och är jag nästan förvissad om att de åtminstone skola vara mycket få, som ville förorda förändringen. Således äro de nog ganska många, hvilka alla praktiskt handlägga justeringsgöromål, som afstyrka förändringen, medan några få andra vilja hafva det annorlunda, utan att dock de sinsemellan äro oense om sättet. Att det kunde vara nyttigt om en vetenskapsman, i synnerhet i början af den så kallades öfvergångstiden, alltid funnes att rådfråga, det vill jag ingalunda bestrida, i synnerhet som det ju är klart att äfven på många andra områden det vore gagneligt att direkt och genast få tillgodogöra sig den större vetenskapliga insigten; men jag är icke öfvertygad om nödvändigheten deraf, och än mindre om behofvet af justeringsverkets skiljande från Landtmäteristyrelsen, endast för den hjälp man derigenom en kortare tid direkt skulle få af vetenskapen. Jag föreställer mig nemligen att sedan Vetenskapsakademien redan i nu gällande stadga om mått och vigt af den 10 November 1865 fått vissa bestämda åligganden, till gagn för det allmänna, man fortfarande, såsom förut, när så erfordras, skulle få påräkna akademiens medverkan och råd för genomförande af en riksviktig angelägenhet. Det är föga mer än 20 år sedan, då mått- och vigtsystem ombyttes. Jag kan icke påminna mig, att akademien eller någon annan då ifrågasatte, hvarken det ena eller det andra af hvad som nu blifvit ansett för nödigt, och jag kan ej finna förhållandena nu mera än då påkalla någon förändrad anordning af styrelsen. Det synes mig tvärtom som skulle öfvergången nu blifva lättare, då man har större erfarenhet att stödja sig vid. Utan betydelse är väl ej heller den omständigheten, att om ett nytt embetsverk för justeringen nu inrättas, detta enligt hvad både komitén och andra vederbörande medgifva, snart nog torde komma att sakna tillräcklig sysselsättning. Detta betonas isynnerhet af ko-

*Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.).*

Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.).

miténs ordförande i hans reservation, ur hvilken jag anser mig böra uppläsa följande yttrande:

“Också skulle, enligt denna mening, den sistnämnde embetsmannen“ (Justeringsdirektören) sedan det under honom ställda nya justeringsverket blifvit i alla afseenden ordnad — hvar till, såsom jag i det föregående anmärkt, omöjligen kan åtgå ens 4 år — antagligen komma att sakna full sysselsättning, något hvarom jag är fullkomligt öfvertygad på grund af den erfarenhet, hvilken jag förvärfvat under dels åren 1855—1858, då det i den tiden nya justeringsverket i alla afseenden ordnades, samt dels de många år, som derefter förflutit —“.

Då man således på förhand med säkerhet kan antaga, att det nya verket icke skulle få tillräckligt arbete, synes väl behöfligheten af detsamma kunna med fog ifrågasättas. Man skulle ju inom ett par eller tre år nödgas anstränga sin uppfinningsförmåga för att skaffa sysselsättning åt det nya verket.

En sida af saken, som väl förtjenar att tagas i öfvervägande, är den ekonomiska. Enligt den föreslagna staten skulle det erfordras ett årligt belopp af 9,300 kronor, då man icke tager behöfvat af lokal med i beräkningen. En del af denna kostnad anser man kunna betäckas genom indragning till statsverket af de sportler som uti justerarearvoden motsvara dem som nu tillfalla öfveringenjören. Emedan en dylik tillgång likväl i sjelfva verket icke är att påräkna, anser jag mig böra med några ord visa detta, då ingen annan gjort det förut. Ifrågavarande arvoden tillfalla nu öfveringenjören hufvudsakligen för justering af gramvigter — således hörande till nya systemet — från postverket, som för utrikes brevexlingen, och från apotekarne, hvilka till följd af undantagslag, ega att sådana begagna. Visserligen hafva i en senare tid äfven flera justerare i landsorten blifvit berättigade att justera dylika vigter, men emedan endast i hufvudstaden, vid uppkommande brist, vigtsatserna ännu kunna kompletteras, så har man derföre i allmänhet föredragit att låta justera dessa vigter i Generallandtmäterikontoret. Sedan emellertid det nya systemet kommit till allmän användning, kan icke nyssnämnda förhållande komma att vidare fortfa, då det icke låter tänka sig att postverket och apotekarne skulle för justering hitsända sina vigtsatser, under det att alla andra få sina vigter justerade hvar och en i sin ort. Det är ock deraf aldeles uppenbart att dessa sportler icke i någon väsentlig mån framdeles äro att påräkna, om ock visserligen förnämligast, under öfvergångstiden, arvoden kunna inflyta för justering af likare o. d., som ej sker för kronans räkning.

Emedan just under öfvergångstiden den praktiska erfarenheten är mycket att värdera och väl förtjent att taga vara på, synes det mig ganska märkvärdigt att, hellre än att tillgodogöra sig denna erfarenhet, man vill, med en kostnad för statsverket af 3,600 kronor såsom pension, långt innan pensionsåldern är uppnådd och under det innehafvaren ännu är fullt tjänstbar, göra sig utaf med den tjänsteman, som besitter denna erfarenhet, just i en tidpunkt då han bäst behöfdes. Jag antager, naturligtvis, att den vetenskapsman, som man vill anställa, komme att besitta framstående egenskaper såsom sådan, till

hvilka dock icke afgjort hörer äfven insigt i de praktiska delarne och administrativ förmåga, hvarföre det icke kan vara förståndigt från det allmännas sida att, på samma gång man ikläder sig en rätt betydlig årlig utgift, tillika afsäga sig det gagn man har rätt att af tjänstemannen påräkna.

Innan jag lemnar frågan om det nya justeringsverket bör jag dock nämna att, för den händelse det omöjligen låter sig göra att nu likasom förra gången, då mått- och vigtsystem ombyttes, få påräkna Vetenskapsakademiens upplysta biträde i samma grad som då, äfven jag visserligen finner en vetenskapsmans anställning såsom rådgifvare under öfvergångstiden önskvärd, hvilket dock, enligt min åsigt, kan ske utan inrättande af nytt embetsverk, förmedelst extra anslag, att utgå såsom arvode tillsvidare, sannolikt blott för ett par eller tre år.

Då jag nu öfvergår till yttrande om hvad som är föreslaget i afseende å Landtmäteristyrelsen, dess tjänstemän och lönestat samt hvad vederbörande härom anfört, måste jag i främsta rummet fästa mig vid den hufvudgrund på hvilken löneroguleringskomitén baserat allt sitt låtande och görande. Komitén har såsom en oomtvistlig sak eller ett alldeles gifvet faktum antagit, att både landtmäteripersonalen och landtmäterigöromålen äro i ett betydligt aftagande, och har, för att bevisa detta, i sitt betänkande intagit rätt många sifferuppgifter, hvilka visserligen skenbart bekräfta detta förhållande, men, enligt min åsigt, icke göra det i verkligheten. Jag har ganska mycket sysselsatt mig med siffror och har för dem också verklig respekt, beroende dock af huru och hvar de sammanställas. Hvad särskildt de statistiska redogörelserna för landtmäteriets verksamhet angår, så kan jag icke tillmäta dem någon större betydelse, om man på dem vill grunda sitt omdöme om vidden och besvärligheten af det som ännu återstår att uträtta, hvilket icke kan med någon tillförlitlighet af dem bedömas; icke heller kan man af dem få veta omfånget af de arbeten, hvilka i en allra senaste tid redan blifvit verkställda, helt enkelt derföre att det är omöjligt att kunna utröna detta. Jag skall härpå bedja få anföras exempel från det län, der jag är anstald och i nära 20 år arbetat. Skulle man för samma län önska känna hvad ensamt i *skiftesväg* kan ännu vara att uträtta, så är det visserligen bekant att omkring $\frac{2}{3}$, efter mantal beräknadt, äro oskiftade, men då man tillika vet att det mesta häraf utgöres af stora possessioner, har man ansett sig icke kunna inräkna denna stora rest till hvad som återstår att göra. Erfarenheten har dock visat att all beräkning på förhand blifvit gäckad. Under det man antager att landtmäterigöromålen minskas, skall den statistiska redogörelsen för nämnda län och sistlidet år komma att visa en ganska betydlig tillökning. För innevarande eller nästa år kommer redogörelsen — således fören tid under hvilken åtminstone delvis ekonomiskt betryck varit rådande — med all säkerhet att visa en betydande mångfald af arbetsprodukt mot under föregående åren. Skulle man häraf draga den slutsatsen att göromålen verkli- gen under nämnda tid mångfaldigats, så vore denna förhastad, ty i sjelfva verket är deras omfång ungefärligen lika som förut. Att under nu inträffade svårare konjunktur antalet förrättningar, som begä-

*Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.).*

Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.).

res skall minskas, är mycket troligt, men ej mindre troligt är att under en annan konjunktur deras antal åter skall ökas. Det kan visserligen icke förnekas, att hvad sjelfva styrelsens verksamhet beträffar de anförda siffrorna visa ett nedgående. Men äfven här anser jag *antalet* icke vara bevisande. Att man tillförene fått antalet större än som kanske vederbort, tror jag icke är någon hemlighet. Skilnaden kan nu ligga i ett antaget förståndigare expeditionssätt, dessutom hafva ju tjänstemännen erkänt jemt och full sysselsättning, under hvilket förhållande *antalet* mål och ärenden icke bör tillmätas större vigt.

Jag nämnde nyss huru vanskligt det är att med någon säkerhet bedöma om landtmäterigöromålen verkligen annorlunda än skenbart äro i aftagande, och anförde då exempel från det län jag tillhör. Jag skall bedja att nu få för ett ögonblick uppehålla mig vid några reflexioner öfver hvad som återfinnes i de berättelser som afgifvits från Landtmäteristyrelsen uti detta ämne angående hela riket. Jag har här i mina händer ett tryckt "underdånigt betänkande och förslag angående åtgärder för landmätericorpens vidmakthållande, afgifvet den 21 Juli 1856 af öfverdirektören vid landtmäteriet."

Det heter häruti att det är uppenbart, att landtmätericorpens framtida bestånd hotas; och vidare: "denna corps kan likväl icke undvaras så länge jord får genom köp eller arf delas, hvilket aldrig upphör. Det allmänna och för riket i så många afseenden högst viktiga "skiftesverket närmar sig ingalunda sitt slut, såsom somliga, icke på annat skäl, än att det redan varat så länge, föreställa sig — — —" vidare: "Och slutligen är det ganska säkert, att i den mån jorden "stiger i värde samt blifver föremål för en rationellare behandling, "landmätarens biträde af jordegarna oftare påkallas. Landmätare behöfvas således i många år härefter till lika stort antal som nu — —."

Jag har icke haft tillfälle att nyligen genomgå de efter nämnda tid af generaldirektören för landtmäteriet årligen afgifna tryckta underdåniga embetsberättelserna, och påminner mig ej heller nu deras innehåll, men har likväl här bland mina papper en dylik, nemligen för år 1864. Redan då finner man — på dessa 8 år — en betydande omkastning i föreställningen om hvad som i landmäteriet skulle återstå att uträtta. Jag måste äfven ur denna uppläsa några rader. På sidan 12 heter det:

"Det är redan anmärkt, att landmätarne i Malmöhus län och på Öland icke mera kunna påräkna någon arbetsförtjenst vid laga skiftens verkställighet och att samma förhållande snart inträder för de landmätare, som äro stationerade i Skaraborgs, Christianstads, Wermölands och Södermanlands län. Tages vidare hänsigt till förhållandet i hela riket, så visar tablåen, att det nu icke skulle återstå att verkställa laga skiften å byars alla egor med mera än tillsammans 10,086 $\frac{7}{32}$ mantal. Men nu synes jemväl af det härvid bilagda sammandraget öfver afslutade laga skiftens och diverse förrätningars omfång åren 1855—1864, att under dessa tio år laga skiften blifvit afslutade å 9,243 mantal. Tages detta tal till jämförelsegrund, så skulle, under förutsättning, dels att landmäteripersonalen, under innevarande och närmast efterföljande 10 år, förblifver lika talrik och

“arbetsam, som den nu är — hvilket icke med skäl kan betviflas, —
 “och dels att laga skiften begäras i alla de skifteslag, som tillsam-
 “mans innehålla ofvannämnda 10,085 mantal, — hvilken förutsättning
 “åter icke hvilar på fullt säker grund, — om 11 år efter 1864, eller
 “vid början af år 1876, landtmätarne icke mera hafva någon syssel-
 “sättning med egentliga laga skiften, utan endast de ofvannämnda
 “diverse förrättningarne.

*Remiss af
 statsreglerings-
 propositionen.
 (Forts.).*

“Så lyckligt för vederbörande jordegare samt de allmänna och
 “olyckligt för landtmätarne blifver det väl icke inom det sistnämnda
 “året i de småländska och norrländska länen samt måhända Elfsborgs
 “och Gotlands län; men att före berörda tid de flesta landtmätarne i
 “de andra länen komma att, liksom många redan göra det, lida af
 “otillräcklig sysselsättning i tjensten och fördenskull af oförskyld fattig-
 “dom, är mer än troligt.”

Längre ned på samma sida i berättelsen heter det vidare: —
 — — Så bör sanningen aldrig döljas, minst då följden deraf kunde
 blifva många unga mäns timliga ofärd. Och att denna antagligen
 träffar flere af dem, som hidanefter ingå vid landtmäteristaten,
 torde vara klart vid betraktande deraf, dels att, såsom i det före-
 gående blifvit ådagalagdt, den nuvarande landtmäteripersonalen kan inom
 11 års tid verkställa alla ännu återstående egentliga laga skiften
 och dels att till landtmäterielever antagits under de senast förflutna
 tio åren ett stort antal unga män — —.

Att ett stort tillopp till corpsen skulle ske var väl en naturlig
 följd af innehållet utaf hvad jag redan citerat ur 1856 års underdåniga
 betänkande, likasom man väl i nyssberörda 1864 års underdåniga be-
 rättelse får spåra anledningen till att personalen nu åter så skulle
 hafva nedgått, att detta får, bland annat, gälla såsom bevis på ett
 tillbakagående på landtmäteriets verksamhetsfält.

Då man 1856 hade de ljusa förhoppningarna visade nästföregående
 årets arbetskvantitet ett nedgående af mer än ett par millioner, uti
 sammanlagdt afmätt och skiftade qvadratref, under det att skym-
 ningsåret 1864 visserligen för ögonblicket också hade ett nedgå-
 ende resultat att framvisa, fast icke af samma betydenhet som det
 förra, men deremot medförde erfarenheten af en betydlig höjning
 under år 1863. Om man nu ock visserligen kan säga att medeltalen
 för flera år gifva mindre arbetskvantitet, så bör man tillika dervid
 ihågkomma, att det hufvudsakligen är i Kopparbergs län och Norrland,
 som man härefter har att vänta största omfattningen af landtmäterigö-
 mål; att dervid arbetskvantiteten måste komma att betydligt stiga enär
 dessa delar af riket upptaga mer än $\frac{2}{3}$ af det hela; att mantalen der-
 städes äro ojemförligt mycket större än söderut samt att just derföre, då
 man vill beräkna hvad som återstår att göra efter *mantal*, denna beräk-
 ning knappast är af något värde, och slutligen att landtmätarnes syssel-
 sättning framför allt är beroende af den större areal som återstår att
 behandla. Emellertid har man genom ofvan antydda förfaranden
 åren 1856 och 1864, — hvilka jag likväl icke betviflar att de ju
 tillkommit i välmening — naturligen kommit till det resultat, att man
 nu kunnat uppgifva en minskning i både personal och arbetskvantitet.

Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)

Jag har redan vidrört förhållandet i afseende å personalen, och får nu tillägga af egen och många andras erfarenhet, att, då man således bevekande afrådt personer från att egna sig åt landtmäteriet, detta haft den för många landtmätare beklagliga påföljden, att de icke kunnat få erforderliga biträden och derföre, jemte det att de sjelfve måst till det yttersta anstränga sig, de nödgats afsäga sig erbjudna arbeten, som således icke kunnat verkställas, hvarigenom det ock är tydligt att arbetskvantiteten för hela riket skolat nedgå. Sistnämnda förhållande är således icke att tillskrifva minskad arbetstillgång. Det förtjenar likväl anmärkas att, allt detta oaktadt, minskningen under senare åren icke är af någon större betydighet; än mindre hafva senare åren bekräftat spådomen om skiftenas snara upphörande, på sätt den nyss i Kammaren utdelade underdåniga berättelsen för 1876 gifver vid handen.

Det är en sanning att i vissa län laga skiftena mycket aftagit eller nästan upphört, men der detta är händelsen är arealen mycket obetydlig emot förhållandet norrut, och i allt fall efterträdas laga skiftena der, såsom allestädes, af "hemmansklyfningar utaf laga skiftes egenkap", understundom i betydligt antal, hvarigenom, äfven i sådana län, landtmätarne hafva att påräkna fortfarande skiftesarbete, utom arbete med andra landtmäteriförrättningar.

Af allt detta lärer vara uppenbart, att man väl kan säga att *skiftenas* antal minskas, hvilket ju är naturligt, i den mening, att för hvarje skifte som verkställes, de återståendes antal blir mindre, men detta berättigar icke, enligt mitt omdöme, till den slutsats, att verklig minskning i sysselsättning för landtmätaren är för handen, enligt hvad jag här sökt ådagalägga. Jag föreställer mig att på grund af hvad jag anfört till stöd för min åsigt derom, att verklig minskning i landtmäterigöromålets omfång för hela riket icke är att befara, åtminstone ännu på lång tid, man vore benägen spörja huru detta står tillsammans med att landtmätarne ändå ganska allmänt klaga öfver svår ekonomisk ställning, hvarföre det kan vara på sin plats att derom här uttala några ord. För att nu icke uppehålla mig vid annat bland orsakerna till detta förhållande, än som har sammanhang med sjelfva arbetstillgången, så bör jag erinra derom att, om än denna vore aldrig så stor, kan den likväl icke hjälpa dem, som äro mindre väl kvalificerade att sköta sitt viktiga och helseförstörande kall, äfvensom dem hvilka äro åldrige och sjuklige. Att många sådana skola finnas inom en corps af omkring 600 personer eller deröfver, är gifvet. Dessa alla, som med ytterst få undantag äro lönlösa, måste nödvändigt lefva i ekonomiskt bekymmer. Men äfven de andra, hvilka ännu hafva sin verksamhetskraft kvar, kunna, denna oaktadt, få bekymmersamt nog, emedan jordegaren vanligtvis är så förståndig att i tid af allmänt ekonomiskt betryck, han icke, då det beror af hans godtfinnande, underkastar sig en utgift af betydighet, när han dermed kan uppskjuta till lägligare tidpunkt. Landtmätaren kan dessutom icke följa exemplet af kroppsarbetaren, att i den goda tiden höja sina anspråk på dagspenning, eller såsom industriidkaren m. fl, väsentligen begagna sig af konjunkturen, ty han arbetar i den goda, såväl som i

den dåliga tiden, för samma taxa och kan ej sträcka sin arbetskraft och sin arbetstid utöfver en viss gräns.

*Remiss af
statsreglerings-
propositionen.*

Sedan jag sålunda uppehållit mig vid och visat beskaffenheten af den grund på hvilken komitén uppfört sin byggnad, ber jag få öfvergå till några detaljer, för att äfven ådagalägga i hvad mån komitén be-
träffande dem lyckats bättre. I sådan afsigt synes det mig vara lämp-
ligast att uttala mig särskildt för hvarje tjänsteman.

Synnerligen anmärkningsvärdt är det att komitén ansett *chefen*, som skall bo i hufvudstaden, och som, enligt matrikeln och komiténs egen uppgift står i spetsen för en corps af 666 personer, hvilka alla äro examinerade och spridda öfver hela landet, böra åtnöjas med en löneinkomst, tjänstgöringspenningarne inberäknade, af 7,500 kronor, under det att många landssekreterare och landskamererare äro föreslagna till 8,000 kronor; men så har också komitén sitt eget begrepp om hvad som bör tillhöra en chefs befattning. Det kan icke vara utan intresse att höra hvad komitén tänkt och föreslagit härom. Några prof derå ber jag få ur betänkandet meddela. Så skulle han, t. ex. med sekreteraren deltaga uti uppsättandet af expeditioner, åtminstone i alla viktigare mål; men ensam tillse att arkivets alla kartor och handlingar hållas i god ordning, samt riktigt registreras och antecknas, äfvensom att de utlånade behörigen återfordras; anordna de ingenjörerne åliggande publika göromålen och mellan vederbö-
rande tjänstemän fördela den privata karternovationen samt hålla hand öfver att deras arbeten varda skyndsamt och behörigen verkstälde; öfver de af aktuarien och ingenjörerne förrättade göromålen föra anteckningsbok, så uppställd, att deraf må tydligen synas, hvad en hvar af dem under året uträttat o. s. v. — Jag hade föreställt mig att chefen, som i första rummet är Kongl. Maj:t ansvarig för att Landmåteristyrelsen uppfyller sina åligganden, fördönskull borde känna detaljerna af det arbete, som tillhör hvarje tjänstemans befattning, och sjelf in-
gripa der det funnes nödigt, just för en god och riktig samverkan till samma mål; men icke att till hans dagliga sysselsättning skulle höra sådana småbestyr, som komitén finner för en chef vara passande. Om denna mening förmodar jag komitén blifver temligen allea.

Komitén har ansett det billigt att, oaktadt diverse bestyr ytterligare tilläggas den besvärliga *Landmåterisekreteraretjensten*, innehafvaren dock borde åtnöjas med 92 kronor mindre än hvad hans inkomst var år 1877, då jag ej beräknar ålderstillägget, såsom endast utgående efter vissa års tjänstgöring. Det är sant, att Kongl. Maj:t rättat detta förfarande och föreslagit höjning med åtminstone 500 kronor, men komiténs förslag är icke därför mindre märkvärdigt, isynnerhet då man finner att komitén förordar Landmåteriskalen till lika löneinkomster med sekreteraren, oaktadt den senare, som nu är medlem af styrelsen, efter komiténs förslag, vid förfall för chefen, skulle inträda i hans ställe. När dertill kommer att komitén visar genom siffror att sekreterarens utgående expeditioner äro till antalet mer än tre gånger större än fiskalens, är detta icke egnadt att minska förundran, enär komitén altså icke lär hafva förtroende till sina egna

Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)

siffror; ty icke lärer väl komitén vilja påstå att i vigt och omfång sjelfva styrelsens expeditioner äro fiskalens så underlägsna.

Hvad *Öfveringenjören* beträffar, har jag redan i det föregående påpekat huruledes, då komitén tillstyrker indragning af hans tjänst och uppförande på allmänna indragningsstaten af 3,600 kronor, man derigenom skulle ådraga staten en rätt stor utgift och en bestämd olägenhet, isynnerhet nu, då ett nytt mått- och vigtsystem skall införas, och han åtminstone under några år, samt intill dess han uppnår den lagliga pensionsåldern, kunde få mera sysselsättning än hitintills.

Redan år 1868 väcktes förslag inom Riksdagen om indragning af denna tjänst. Landmåteristyrelsen, häröfver hörd, afstyrkte indragningen uti afgifvet yttrande den 21 September, hvarefter Kongl. Maj:t den 31 December samma år fattade följande beslut: "— — Med afseende å hvad I anført och då den efter utredning af sakkunnige personer för endast få år tillbaka genom landtmäteriinstruktionen den 6 Augusti 1864 genomförda omorganisation af landtmåteristyrelsen syntt vara ändamålsenlig, hafve Wi, som framdeles vilje tillse, om icke mera arbete än det, som nu enligt instruktionen tillhör öfveringenjören, kan honom tilldelas, icke funnit skäl att indraga öfveringenjörsbefattningen, hvarigenom en väsentlig rubbning i omförmälda organisation skulle åstadkommas — — —."

Häraf framgår, dels att något hinder icke kan möta om öfveringenjörens bestyr, i hvad honom redan tillhör, skulle vinna någon eller större tillökning, och dels att Kongl. Maj:t då ansett nuvarande organisationen vara lämplig och böra bibehållas. Då man således kan få behålla öfveringenjören vid de rätt många andra göromål som honom, utöfver justerarebefattningen, tillhöra, och någon nödvändighet icke blir för handen att ändra styrelsens nuvarande organisation, samt dermed landtmäteriinstruktionen, vore det väl synnerligen oklokt att just nu indraga tjänsten. Det må ju vara tid nog att tänka derpå, om det då låter sig göra, när nuvarande öfveringenjören upphunnit pensionsåldern.

Mot *landtmäterifiskalen* harj deremot komitén varit synnerligen välvilligt stämd.

Efter att hafva med den minutiösaste noggrannhet uppräknat hvarje större och mindre bestyr, som tillhör hans tjänst, har komitén (å pag. 52 och 53) mycket ordat om hans svåra åliggande att granska, bland annat, landtmäteriarfvodesräkningarne, hvilket åliggande dock, enligt komiténs åsigt icke kunnat fullständigt utföras, emedan dertill skulle fordrats, att personalen på fiskalskontoret mångdubblades. Att icke en eller två rimligen medhinna "fullständigt" hvad som erfordrar arbete af många, borde, ensamt det, kommit komitén på den tanke, huruvida komitén icke möjligen här råkat ut för en villomening eller misstagit sig. Jag nödgas härvid uppehålla mig något omständligare, emedan det är af vigt att få utredt om till tjänsten verkligt hör ett så drygt arbete, helst jag icke funnit denna villomening annorstädes vara vederlagd, eller emotsagd.

På grund af motion i Bondeståndet vid 1863 år riksdag, erhöles visserligen lön till amanuens för att möjliggöra granskning af landt-

mäteri-arfvodesräkningar, men detta är utan all betydelse i sak, emedan ny landmäteriinstruktion följande år utkom, i hvilken tjänstemännens åligganden intogos. Enligt denna instruktion bestämmer styrelsen amanuensernas åligganden, och hvad fiskalen sjelf vidkommer har han i allmänhet rätt, såsom han bör hafva, att förrätta sådan granskning, på sätt ock en annan allmän författning, landmäteriarfvodestaxan, uti 24 § visar, enligt hvilken paragraf det är honom "obetaget" att för tjenstefel vid arfvodesräknings upprättande landmätare i laga ordning tilltala. Att fiskalen, enligt instruktionen har rätt att för granskning af arfvodesräkning infordra kartor och handlingar, talar naturligtvis icke heller för någon hans skyldighet att granska arfvodesräkning. Jag kan icke ens finna att han för kronans räkning har någon sådan skyldighet, på grund af innehållet af Kongl. kungörelsen den 13 April 1842 och Statskontorets cirkulär den 16 Maj 1849, af hvilka framgår, att denna skyldighet åligger landskontoren och länens landmäterikontor. Komitén synes således, till fromma för utredningen, saklöst kunnat lemna sina betraktelser i denna sak.

Som jag en lång tid varit tjänsteman i generallandmäterikontoret och derunder, sammanlagdt ganska länge, skött både sekreterare- och fiskaltjänsterna, tror jag mig kunna med säkerhet påstå, att inga billighetsskäl tala för en lika aflöning för dessa begge tjänsters innehafvare, desto mindre som komitén tillika vill förskaffa fiskalen ett stadigvarande extra biträde, under det att sekreteraren betages det biträde han redan har, och dertill påläggas diverse små bestyr. Härmed vill jag dock ingalunda påstå annat än att fiskaltjensten likväl både är ansvarsfull och rätt besvärlig.

Registratorn och aktuarien är ibland alla tjänstemännen den som komitén varit mest ogünstig emot. Om komitén samfäldt hade behagat taga någon närmare kännedom om huruledes tid efter annan, sedan denne tjänstemans åligganden i instruktionen bestämdes, de blifvit väsentligen ökade med många tidsödande bestyr, hade komitén omöjligen kunnat, såsom nu, påstå, att "omfattningen af aktuariens nuvarande åligganden utgör ej hinder för att åt honom jemväl uppdrages" ytterligare en hel mängd andra bestyr. Jag vågar försäkra, att denne tjänsteman redan mer än billigt är blifvit belastad med göromål och att han nästan företrädesvis vore i behof af biträde, hvilket ock skulle komma de många, hvilka dagligen för upplysningars erhållande besöka arkivet, till godo. Att än ytterligare pålägga honom göromål är verkligen i hög grad obilligt, och för visso kan, enligt min åsigt, en person omöjligen sköta den tjensten, om så blir händelsen. Äfven i afseende å löneförhållandena vill man behandla honom synnerligen hårdhänt. Enligt Kongl. brefven den 30 November 1863 och den 13 Juli 1866 upptager staten för honom 100 kronor högre lön än för fiskalen. Denne senare har derefter lyckats att, på grund af enskild motion, få förhöjning i sin lön, och nu har komitén ytterligare gynnat honom så att han skulle få inalles 50 procent högre inkomst än aktuarien. Häruti har väl styrelsen, och nu Kongl. Maj:t, föreslagit någon rättelse, men icke dess mindre kvarstår ännu en stor obillighet. Hans lön utgör nu 2,500 kronor, men enligt den nya staten

*Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)*

Remiss af
statsregerings-
propositionen.
(Forts.)

skulle han få blott 1,800, under det att, i olikhet med andra tjenstemän, tjenstgöringspenningarne för honom skulle uppgå till nära lika belopp, eller 1,700 kronor. En annan obillighet vill jag icke heller förbigå, i det att första gradens tjänster, — dit aktuariens skulle räknas, — af styrelsen skulle komma att tillsättas genom fullmakt, utfärdad å befattning inom denna grad, med styrelsen förbehållen rätt att anställa fullmaktsinnehafvarne tills vidare såsom aktuarie och registrator eller ingenjör, hvarjemte enahanda rätt skulle tillkomma styrelsen, hvad angår de nuvarande tjenstemän af motsvarande grad, hvilka öfvergå på den nya aflöningsstaten. Nyttan af denna föreskrift be-
tviflar jag i hög grad, emedan det icke kan vara för det allmänna oviktigt att det dyrbara, till många millioners värde uppgående karte-
arkivet, omhänderhafves af en särskildt dertill anställd med göromålen fullt förtrogen tjensteman, hvars kall är vida ansvarsfullare än yngsta
tjenstemännens i verket, och emedan, om tätare ombyte inträffar, äf-
ven inventeringar oftare ifrågakomma, hvilka hvarje gång medtager
en tid af omkring två år. Skulle nu föreslagna stadgande vinna
tillämpning, så vore aktuarien i sanning att beklaga, ty då han till-
spörjes om ingående på nya lönestaten har han att välja emellan
afslag, — dertill han kunde vara benägen vid tanke på att rädda den
högre verkliga lön han redan har — i hvilket fall han förmodligen blif-
ver den ende tjensteman som ej får löneförbättring, eller bifall, då han
utsätter sig för möjligheten af att i samma stund förflyttas till an-
nan tjenst. — Svårigen kan väl komitén vilja försvara ett sådant för-
farande.

Hvad *ingenjörerne* angår, vore det, i synnerhet om karterenova-
tionsgranskningen dem frångår, kanske icke omöjligt att deras antal
kunde till två nedsättas, om nemligen de ständigt fingo sköta egna
tjänster. Men så kan icke förhållandet blifva. Genom att vikariera
för andra under semestertid blir *en* upptagen $7\frac{1}{2}$ månader af året.
Kommer dertill, enligt komitéus förslag, chefen att på embetsresor
användas 2 månader årligen, utsträcker vikariatstiden för ingenjör
till $9\frac{1}{2}$ månader. Antagligen inträffar dertill hinder genom sjukdom,
hvarföre man kan antaga att i lyckligaste fall en ingenjör skulle få
göra begges tjänst. Sjuknar denne, kunde tjänsten komma att ligga
nere, emedan styrelsen upplyst att landtmätare icke i allmänhet äro
för vikariat inom verket numera att påräkna. Antaget emellertid
att en ingenjör förblifver i tjänst, skulle denne, utom annat, med-
hinna den privata kartrenovation, som nu utföres af fyra tjenstemän.
Helt säkert skulle deraf följa, att denna mycket fördröjdes, och som
lösen för densamma föreslås att ingå till statsverket, hvarigenom in-
genjören icke har vidare något eget intresse vid att fortskynda arbe-
tet, så måste resultatet blifva att staten endast häraf får en obetyd-
lig inkomst, och att allmänheten nödgas i denna angelägenhet vända
sig till länens landmäterikontor, hvilka likväl blott äro tillgängliga
första och sista söcknedagen i hvarje månad, hvilket nödvändigt skall
för allmänheten medföra olägenhet. Endast derigenom att öfveringe-
niörstjänsten tillsviare bibehålles, skulle det möjligen låta sig göra
att vid uppkommande ledighet indraga tredje ingenjörstjänsten, om

amanuenserne äfven tills vidare bibehållas med utvidgad tjenstgörings-skyldighet.

Emedan det bör vara af intresse att på en gång öfverskåda de sammanlagda utgifter, som skulle drabba statsverket i närmaste tid årligen enligt föreslagna organisationer och enligt den som nu gäller, har jag på ett papper sammanställt dessa utgifter, och meddelar här innehållet:

*Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)*

Enligt Kongl. Maj:ts proposition och ifrågasatta nya organisationer:

a) nya staten för Landtmäteristyrelsen	kr. 34,900.
b) dito dito „ Justeringsstyrelsen	„ 9,300.
c) ålderstillägg för:	
4 tjenstemän	à 1,000 kr. 4,000 „
1 dito	à 500 kr. 500 „
	<u>4,500.</u>
(oberäknadt för en vaktmästare)	
på allmänna indragningsstaten för:	
chefen	„ 2,300.
Öfveringenjören, en Ingeniör och	„ 3,600.
2 amanuenser	„ 5,542.
	<u>11,442.</u>
	Tillsammans kr. 60,142
Derifrån afgå beräknade sportler i Se- kreterare och Fiskalsexpeditioner	992.
	<u>Rest, Summa kr 59,150.</u>

Gamla staten.

Utän inberäkning af sportler men med dyrtidstillägg,
uppgående, enligt förhållandet år 1877, till .. kr. 42,622
Skilnad kr. 16,528

Bland sportlerna äro, af skäl som jag nyss anført, icke inräknade öfver-ingenjörens och ingenjörernes. Någon del af dem är likväl att påräkna, hvarföre skilnaden icke torde blifva fullt den här angifna. Denna skilnad är emellertid så pass betydlig, att den tillåter väsentlig förbättring af tjenstemännens löner med bibehållande af den nuvarande organisationen, hvilken nödvändigt, bättre än den föreslagna nya, befordrar ärendenas gång; och medgifver skilnaden derut-över öfverskott till vanliga ålderstillägg. I mån som det framdeles blifver möjligt att indraga en eller annan tjenst, blir öfverskottet större samt tillåter kanske äfven att någon del afsattes såsom bidrag till det arfvode, som kunde komma att utgå till den för justeringsverket föreslagne rådgifvande vetenskapsmannen, om så skulle behövas, ehuru visserligen rigtigare vore att denna utgift räknades till hvad statsverket vidare måste lemna för nya mått- och vigtsystemets genomförande.

Då samtliga innehafvare af till indragning föreslagna tjenester, med undantag af öfver-ingenjören, enligt Kongl. Maj:ts proposition skulle fortfarande tjenstgöra, men jag i det föregående visat, huru

Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)

litet önskvärdt det är att i förtid pensionera sistnämnde tjänsteman, så synes mig i alla afseenden vara lämpligast, att ingen befattning uppföres på indragningsstat, utan att alla fortfarande uppehålla sina tjänster, intill dess att de i verkligheten afgå, då det må bero af särskild pröfning huruvida tjänsten bör återbesättas eller icke.

Vidare skall jag icke uppehålla Kammaren, men anhåller till sist få nämna, att hvad jag här andragit icke i ringaste mån har sin grund i något klanderbegär, utan helt och hållet framkallats af full öfvertygelse derom, att det bestående är högst väsentligt mycket bättre än det föreslagna nya och följaktligen för det allmänna, och särskildt för landtmäteriet, gagneligare. Att jag för det senare har något intresse, det hoppas jag må mig tillgifvas.

Herr Stråle: Vid remissen sistlidne års riksdag af Kongl. Maj:ts då aflättna nådiga proposition om statsverkets tillstånd och behof tillät jag mig att uttala min åsigt derom, att, vid det lyckliga förhållande att statsverkets tillgångar utvisade ett öfverskott af åtta millioner, försigtigheten borde bjuda, att man icke då använde hela detta belopp till betäckande af löpande utgifter, utan att man borde reservera en större eller mindre del deraf till kommande års behof. Min erinran i detta fall rönne emellertid högst litet tillmötesgående af Stats-Utskottet, ty sällan har man väl sett, att detta Utskott med så frikostig, ja, nästan slösande hand strött omkring sig sina gåfvor. Också ökades utgifterna i budgeten med fyra millioner allenast på fjerde hufvudtiteln, utan att jag dervid tager med i beräkningen de besparingar som funnos på allmänna bevaringsfonden och i militie-boställskassan, hvilka äfvenledes till hela sitt belopp användes för fyllande af löpande behof. Äfven af Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet rönne jag mycket liten uppmuntran för mina försök till sparsamhet. Herr Statsrådet behagade likväl trösta mig med, såsom orden lydde, "att mått och steg vore vidtagna för att densamma (= ofvannämnda behållning) framgent måtte blifva en stående post på budgetens inkomstsida." Vidare, och sedan Herr Statsrådet rubricerat statsinkomsterna under tre olika hufvudklasser, nemligen ordinarie, s. k. industriela och bevillningar, förklarade Herr Statsrådet, att de, "växte, så att säga, genom sin egen tyngd och oupphörligt svälde upp budgetens inkomstsiffror."

Emellertid visar det sig af den nu framlagda Kongl. propositionen om statsverkets tillgång och behof, att detta öfverskott, som vid 1878 års slut beräknades till 8 millioner, redan nu vore i fallande och nedgått till 5,800,000 kronor. Jag vet visserligen, att i den Kongl. propositionen är nämnda behållning upptagen till 6,400,000 kronor, men så är likväl enligt mitt förmenande icke rätta förhållandet och jag skall sedermera försöka att gifva skäl för denna min åsigt. Detta öfverskott å 5,800,000 kronor utgöres af: öfverskott utöfver brist å statsregleringarne för 1875 och 1876 omkring 500,000 kronor, öfverskott utöfver brist å 1877 års statsreglering, beräknadt till 3,300,000 kronor, samt det af Riksdagen anvisade, men icke an-

vända kreditivet till neutralitetens uppehållande, 2 millioner kronor. Hela detta belopp har dock tagits i anspråk för löpande statsutgifter under år 1879 och icke nog dermed, utan äfven den tredje gruppen af inkomster, nemligen bevillningarne, hafva i den Kongl. propositionen blifvit beräknade icke obetydligt högre än för 1878 för att få debet och kredit att gå ihop. Så hafva tullmedlen för år 1879 blifvit af Statskontoret beräknade till 22 millioner, men af Herr Statsrådet och Chefen för Finans-departementet till 22,500,000 kronor. Postmedlen hafva beräknats till 200,000 kronor högre och stämpelpappersmedlen till ett belopp, som är 700,000 kronor högre än för år 1878. Dessutom har allmänna bevillningen beräknats 800,000 kronor högre än för nämnda år och på detta sätt har man lyckats höja summan af dessa inkomsttitlar emot föregående år med 2,200,000 kronor. Slutligen har Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet beräknat att af riksbankens vinst erhålla för statsverkets behof 100,000 kronor mera än hvad han sjelf beräknade för 1878 och 800,000 kronor mera än hvad Riksdagen beviljade. I afseende på riksbankens vinst ber jag att i parentes få fästa uppmärksamheten derpå, att det torde vara lämpligast, att man icke för statsverkets löpande utgifter gör anspråk på för stor del af bankovinsten, dels derföre att många års erfarenhet visat, att Riksdagen velat reservera större delen deraf för riksbankens egna behof och dels äfven derföre att snart nog kommer att framläggas förslag till byggande af nytt bankohus. Dessutom vill jag erinra, att jag väckt förslag om byggande af ett nytt riksdagshus och — utgången må blifva huru som helst med det förslaget — detta är ett behof som står för dörren och icke länge kan undanskjutas och det förefaller mig besynnerligt, om icke Riksdagen för sina egna ändamål skulle vilja taga riksbankens öfverskott i anspråk.

Hvad nu särskildt beträffar min nyss gjorda beräkning af behållningen till 1879, som jag påstått egentligen borde upptagas till 600,000 kronor mindre än statsverkspropositionen innehåller, tillåter jag mig att i herrarnes minne återföra, huruledes Riksdagen i dess underdåniga skrifvelse till Kongl. Maj:t den 17 Maj 1877, angående beviljandet af låneunderstöd till sänkande af sjöarne Hjelmaren och Qvismaren, bland annat, yttrade, "att denna statsutgift har Riksdagen derjemte ansett så mycket hellre kunna på Statskontoret anvisas, som statens nuvarande ställning gör det möjligt att utan upplåning af de derför behöfliga medel bestrida åtminstone den andel deraf, som bör under nästa år utgå" etc. etc.

I sitt underdåniga yttrande till statsrådsprotokollet för innevarande års statsreglering har Herr Statsrådet och Chefen för finansdepartementet deremot förklarat, att han ansåge, att dessa 600,000 kronor borde upplånas å Riksgäldskontorets fonder, samt att han funne det vara "ändamålsenligt att dessa medel helt och hållet frigjordes från Statskontoret under år 1878 och i stället upptoges såsom en reserverad behållning till statsregleringen för år 1879."

Man må nu hysa huru olika åsigtter som helst om de grundsatser, som i detta afseende böra tillämpas, så synes likväl mig, åtmin-

*Remiss af
statsreglerings-
propositionen.*
(Forts.)

Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)

stone så länge Riksdagen icke frångått förut fattade beslut, som om det vore väl tidigt att upptaga såsom öferskott till 1879 medel för betäckande af utgifter, som Riksdagen beslutat skola utgå under år 1878.

Detta är anledningen hvarföre jag ansett, att man måhända icke bort uppföra dessa 600,000 kronors behållning såsom en inkomst för år 1879.

Jag inser väl, att följderna af ett dylikt förfaringssätt skulle hafva blifvit en brist i statsregleringen, men under sådana förhållanden anser jag, att man med fullt skäl hade kunnat med motsvarande belopp förhöja tullen och detta så mycket hellre, som denna inkomsttitel väl ändock svårligen lärer kunna nedgå till det belopp, hvartill man beräknat densamma, eller till 22,500,000 kronor.

Resultatet häraf har emellertid blifvit att man fått budgeten att gå ihop.

Men budgeten för 1879, jemförd med den nu gällande, visar en tillökning i utgifter af 2,300,000 kronor, oaktadt, enligt min uppfattning, all anledning förefunnits att åtminstone söka bibehålla dess utgiftssumma vid samma belopp som för innevarande år. Om man granskar statens utgifter under de sista åren, så skall man finna att desamma — efter afdrag af omkostnaderna för jernvägstrafiken, hvilka, såsom vi veta, hädanefter icke upptagas bland budgetens utgiftsposter utgjort åren 1873 51,500,000 kronor, 1874 54,500,000 kronor, 1875 54,200,000 kronor, 1876 60,500,000 kronor, 1877 58,400,000 kronor och 1878 62,500,000 kronor. Och för nästa år föreslås de nu till 64,700,000, allt i rundt tal räknadt. Sålunda hafva under dessa sju år statens löpande utgifter ökats med 13,000,000 kronor, eller 25 procent af deras för år 1873 upptagna belopp. Nu anmärker man till äfventyrs att det är helt naturligt om ett land, som är stadigt i en stark ekonomisk utveckling, behöfver för utvecklingens befordran öka sina utgifter. Men om man tillser för hvilka ändamål tillökningen i statsutgifter under nyssnämnda period användts, så skall man finna att omkring 6 $\frac{1}{2}$ millioner deraf, eller halfva beloppet, uppförts å Fjerde och Femte Hufvudtitlarne och alltså svårligen kunna anses hafva blifvit använda för befordrandet af den ekonomiska utvecklingen.

Hvad vidare angår de s. k. industriella inkomsterna, jernvägs- trafikmedlen samt post- och telegrafmedlen, om hvilka Herr Finansministern förklarar "att de växa genom sin egen tyngd och oupphörligt svälla upp budgetens inkomstsiffror", så finner man att ett dylikt antagande icke håller streck. I fråga om jernvägs- trafikmedlen yttrar Trafikstyrelsen i sitt till Kongl. Maj:t afgifna utlåtande angående det belopp, hvartill inkomsterna för trafiken under nästkommande år kunde beräknas, bland annat: "att inkomsterna under innevarande år (1877) visa en anmärkningsvärd minskning, jemförda med fjorårets, och, såvidt nu kan bedömas, icke komma att uppgå till mer än omkring 110,000 kronor för hvarje mil af medellängden trafikerad bana, emot mer än 115,000 kronor under 1876; och att de närvarande trafikförhållandena ingalunda gifva stöd åt förhoppningar om ett fördelaktigare sakernas tillstånd, men snarare hänvisa på ett ytterligare

försvagande af de krafter, som hålla jernvägstrafiken vid lif.“ I stället för att tillväxa hafva trafikmedlen tvärt om från år 1877 minskats med ett belopp af 1,455,000 kronor, medan utgifterna för trafiken, hvilka för år 1878 beräknats till 11,641,000 kronor, äro för år 1879 upptagna till 11,872,750 kronor. Långt ifrån således att behållningen af jernvägstrafiken ökats, hafva dess inkomster minskats under det utgifterna för densamma stegrats. Hvad telegrafmedlen angår, så äro de till sitt belopp oförändrade i den nya budgeten och något spår till deras ökning eller tillväxt kan icke i den Kongl. Propositionen upptäckas. Postmedlen åter utvisa visserligen en tillväxt af 200,000 kronor, men dessa medel äro erforderliga för Postverkets löpande utgifter under 1879 och dessutom har å Postverkets utgifter sedan flera år uppkommit en brist af 1,400,000 kr., hvarjemte Kongl. Maj:t begärt ett extra anslag för postverkets räkning af 350,000 kronor.

Hvad slutligen bevilningarne vidkommer, finner man att tullmedlen, hvilka under åren 1874—1876 i medeltal uppgått till 26,700,000 kronor, för år 1877 beräknats blott till 25,900,000 kronor och följaktligen minskats med 800,000 kronor.

Bränvinstillverkningsafgiften lär, enligt hvad Herr Finansministern i sitt anförande till statsrådsprotokollet upplyser, hafva för 1877 understigit dess beräknade belopp med 300,000 kronor. Den är af Statskontoret beräknad för år 1877 till 13,900,000 kronor under det densamma åren 1874—1876 uppgått i medeltal till 14,700,000 kronor. Vi finna således äfven här en minskning i statsinkomsterna af 800,000 kronor.

Af allt detta framgår att den, om jag så får säga, varning, som jag förra året här i Kammaren tillät mig uttala och som då gick ohördan förbi, redan nu långt förr än jag sjelf väntade blifvit besannad. Vi skola emellertid hoppas att Stats-Utskottet i år visar mera benägenhet för sparsamhet. Man kunde äfven med skäl hafva hoppats att Kongl. Maj:ts regering vid budgetens uppgörande låtit sig angeläget vara att icke öfver behovet höja densamma för år 1879. Så har dock icke skett. Den Kongl. Propositionen utvisar en tillökning af utgifterna för nästkommande år till belopp af 2,323,750 kronor. Häraf belöper på Femte Hufvudtiteln 405,800 kronor, på Sjette Hufvudtiteln 1,003,650 kronor, på Sjunde Hufvudtiteln 691,700 kronor, på Åttonde Hufvudtiteln 192,500 kronor o. s. v. Det kan icke vara min mening att nu ingå i någon detaljerad redogörelse för dessa ökade utgifter. Men det har icke kunnat undgå min uppmärksamhet att, sedan Riksdagen förra året nedsatte det af Kongl. Maj:t begärda anslaget för flottans artillerimateriel till 500,000 kronor, Kongl. Maj:t i år för samma ändamål begärt 900,000 kronor. Vidare finnes under Femte Hufvudtiteln uppfördt ett belopp af 148,000 kronor för ett parti krut, som redan år 1877 inköpts, men som först år 1879 skall betalas — en oegentlighet som jag icke kan alldeles förbigå. Hvad nu detta krut särskildt beträffar, förefaller det mig äfven anmärkningsvärdt, att, medan för tre s. k. utredningar behövas 10,300 centner krut, så kan landet icke tillverka mer än omkring 2,000 centner om året. Under fredstid kan man nog införskrifva det erforder-

*Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)*

*Remiss af
statsreglerings-
propositionen.*
(Forts.)

derliga förrådet af krut från andra länder, men huru vill man bete sig under krigstid, då våra hamnar äro blokerade? Mig förefaller det mindre välbetänkt att icke ordna landets kruttillverkning så, att densamma under hvilka förhållanden som helst kan fylla landets behof. Hvartill gagnar eljest hela vårt försvarsverk? Det är i sanning högst anmärkningsvärdt att man lemnat en så vigtig detalj beroende på belgiska och holländska köpmäns spekulationer!

Under Sjette Hufvudtiteln återfinner man förslag till reglering af landtstaten. Säkert hade det varit lyckligare för denna stat om förslaget framkommit under den goda tiden. Huru angelägen den nya regleringen än är, kan man dock under nuvarande förändrade förhållanden icke utan ganska stor betänksamhet se den ifrågakvande millionen försvinna. Tillökningen af utgifterna under Sjunde Hufvudtiteln förändrades dels af ersättning till städerna för mistad tolag — en utgift som icke kunnat undvikas — och dels af ökade anslag till Postverket.

Ser man åter på utsigterna för det kommande året, så ehuru, såsom vi hörde på rikssalen, endast lätta moln sväfvat öfver Upsala stad och dess erkebiskopshus, kan man likväl icke dölja för sig att tiderna äro allvarsamma. Landets modernäring, jordbruket, har icke under det förflutna året låtit dess idkare "skära guld med tälgnifvar". Tvärt om har skörden på många ställen blifvit mycket mindre än knapp. Alla veta vi i hvilket betryck jernhandteringen för närvarande befinner sig. Och att sådana förhållanden skola kämbart inverka på öfriga näringar ligger för öppen dag. Härtill kommer en annan omständighet, som möjligen icke ännu blifvit nog beaktad, nemligen den stora mängd af enskilda jernvägsföretag inom landet och den massa af obligationer, som för dessa företags fullbordande utsläppas i den allmänna rörelsen och hvilka i högst väsentlig mån tynga på landets kapital och inverka på dess penningställning. Jag tillåter mig i sammanhang härmed endast i förbigående påpeka det Kongl. förslaget att understödja bergslagsbanan. I bilagan till statsverkspropositionen uppgifves att Kongl. Maj:t beslutat ett understöd till denna bana till belopp af 3,000,000 kronor för år 1878 och till ett lika belopp för nästkommande år. Och på sid. 64 i den Kongl. Propositionen heter det: "på sätt förut under Sjette Hufvudtiteln för-mälts" etc. För min del har jag icke i de bifogade statsrådsprotokollen kunnat upptäcka att verkligen något beslut härom blifvit af Kongl. Maj:t fattadt; och jag anmärker detta derföre att det efter min uppfattning varit önskvärdt att få kännedom om de skäl, som för-anledt Kongl. Maj:t till ett så viktigt besluts fattande.

Hvad jag haft äran anföra synes mig mana till att nu med stor omtänksamhet handhafva statens medel; och jag vågar hoppas att mina ord skola denna gång röna åtmiustone någon mera uppmärksamhet än som i fjor kom dem till del. Skulle så icke ske, hoppas jag att nästa år få ytterligare upprepa mina anmaningar till sparsamhet — något som jag icke trott kunna blifva behöfligt inom denna Kammare.

Chefen för Kongl. Civildepartementet, Herr Statsrådet Thyselius: Herr Grefve och Talman! Mine Herrar! Med anledning af det anförande, som den förste talaren afgaf, anhåller jag att få yttra några ord.

Det var icke utan att äfven hos mig, då för två år sedan fråga väcktes om införande i Sverige af metersystemet och dervid framställdes förslag att öfverinseendet öfver justeringsverket skulle från landtmäteristyrelsen skiljas, uppstod betänklighet mot ett sådant åtskilljande, på den grund att de, hvilka i orterna nu hafva justeringsbestyret i allmänhet åt sig anförtrodt, äro landtmätare och att det kunde vara af gagn, att samma styrelse, hvilken de hade öfver sig i denna befattning, äfven vore deras förmän i justeringsärendet. Men under frågans vidare handläggning har det allt mer utvecklats sig, att föreningen af styrelsen öfver så väl landtmäteriet som justeringsväsendet icke är ändamålsenlig. Frågan om en förändring häruti väcktes, såsom vi veta, af Vetenskapsakademien, hvilken — mycket varsamt till en början -- tillstyrkte att i landtmäteristyrelsen en vetenskapsman "skulle hafva säte och stämma vid handläggningen af mera grannliga frågor angående justeringen" men denna akademi har, då fråga väcktes derom att justeringsärendena helt och hållet skulle frångå landtmäteristyrelsen, adopterat denna åsigt såsom vida tjenligare än den af akademien först framställda. Metersystemets införande kommer nemligen att hos den, hvilken öfverinseendet å justeringsväsendet anförtros, taga i anspråk sådana fysikaliska och tekniska insigter, hvaraf behofvet förut icke gjort sig direkt gällande. Detta är icke allenast utsagdt af vår högsta vetenskapliga auktoritet, utan äfven den styrelse, hvilken nu har befattningen med justeringen, har oförbehållsamt medgifvit, att den icke eger de insigter, som numera fordras för att på ett tillfredsställande sätt ordna justeringen. Det är visserligen såsom den förste talaren anför, en tjänsteman i landtmäterikontoret, som haft betänklighet mot en förändring; men denna betänklighet har, enligt hvad han sjelf meddelat mig, icke varit någon annan än den, som hos mig till en början uppstod eller den, som grundades derpå att, då det stora flertalet justerare tillika äro landtmätare, de i begge dessa befattningar borde sortera under en och samma styrelse. Af komiterade och Landtmäteristyrelsen är ådagalagdt att någon nödvändighet icke förefinnes att justeringen ombesörjes af landtmätare; utan att det endast är genom den tillfällighet, som justeringen blifvit åt dem företrädesvis uppdragen, att densamma under en förfluten tid måhända icke kunnat af andra med lika säkerhet verkställas, och det var då tillika ett tillfälle att bereda denna i allmänhet icke med fast lön försedda tjänstemannaklass bättre inkomster. I öfrigt är det icke något ovanligt att justeringsbestyret är skiljdt från landtmäteriet; ty enahanda är förhållandet i åtskilliga främmande länder äfvensom i vårt brödraland, der en särskild justeringsstyrelse finnes inrättad.

Hvad angår anmärkningen, att öfveringenören, som i landtmäterikontoret egentligen handlägger justeringsärendena, icke fortfarande enligt förslaget skulle hafva befattning dermed, utan på indragningsstat förflyttas, så är härvid att märka, att hos denne tjänsteman icke lära förefinnas de vetenskapliga insigter, som för denna befatt-

*Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)*

Remiss af
statsregerings-
propositionen.
(Forts.)

ning hädanefter erfordras, så att han icke skulle vara fullt användbar i den nya styrelsen.

Öfvergår jag sedermera till anmärkningarne mot landtmäteristyrelsens organisation, sådan den i öfrigt blifvit föreslagen, innefatta desamma till en början att man gått för långt i indragning af tjänstebefattningar, en anmärkning, som jemväl förekom under ärendets behandling af landtmäteristyrelsen. Mig vill dock synas, som derest den inskränkning i styrelsens åligganden, som af mig blifvit föreslagen, varder bifallen, hvad komitén i detta hänseende föreslagit ganska väl låter sig utföra, något som också blifvit erkänt af personer, hvilka böra kunna anses ega förmåga att bedöma saken.

Beträffande slutligen löneförmånerna, har blifvit anmärkt att chefs aflöning blifvit för lågt satt och jag vill icke bestrida önskvärdheten deraf att denna aflöning kunnat högre bestämmas, men man får i detta hänseende icke strängt fasthålla en jämförelse med de förmåner den nuvarande chefen åtnjuter. Han uppbär, såsom af handlingarne framgår, i inkomster 9,800 kronor. Sjelfva lönen är likväl icke större än 6,000 kronor, det öfriga, 3,800 kronor, utgör ersättning för att han afstår från honom kanske nog frikostigt tillagda boställs-lägenheter. Ser man endast på chefs kontanta aflöning, öfverstiger den föreslagna med 1,500 kronor, det som han nu åtnjuter.

I afseende å de för sekreteraren och aktuarien föreslagna lönevilkoren, hoppas jag att Kammaren, efter tagen närmare kännedom om förslaget, kommer i erfarenhet deraf, att hvad komiterade härutinnan förordad är väl knappt tilltaget. Kongl. Maj:t har derföre, i likhet med landtmäteristyrelsen hemställt, att en tillökning i tjänstgöringspenningarne skulle meddelas dessa två tjänstemän med 500 kronor för hvardera. Såsom utgångspunkt vid bestämmandet af sekreterarens lön har komitén tagit det belopp, som för sekreterare i allmänhet blifvit bestämdt; men det kan vara och är en stor skillnad på de särskilda sekreterarnes åligganden. Sekreteraren i landtmäterikontoret har skyldighet att föredraga alla dit inkomna ärenden, att hålla uppe expeditionen och vid chefs förhinder är föreslaget, att sekreteraren skall utföra hans embete. Han är således mera att betrakta såsom en byråchef än såsom en sekreterare, och den föreslagna tillökningen i tjänstgöringspenningarne är följaktligen, såsom mig synes, den minsta möjliga förbättring man bör göra vid hans vilkor. Med aktuarien är förhållandet, att han har mera trägen tjänstgöring än ingenjörerne, hvarföre det är väl behöfligt att äfven han kommer i åtnjutande af bättre vilkor; men påståendet att denne tjänsteman genom bifall till Kongl. Maj:ts proposition skulle sättas i sämre vilkor än nu, kommer, såsom jag tror, från ett förbiseende. Om Kongl. Maj:ts proposition bifalles, skulle den nuvarande aktuarien, hvilken under mera än tio år innehaft sin befattning, komma i åtnjutande af inkomster till ett belopp af 4,500 kronor, under det att hvad han nu i lön, dyrtidstillägg och sportler tillsammans uppbär icke utgör mer än 3,473 kronor. Det blefve således, i stället för minskning, en tillökning af något mera än 1,000 kronor, hvaraf han väl kan vara i behof. I den Kongl. propositionen och komiterades för-

slag samt de deröfver afgifna utlåtanden finnes för öfrigt detta ärende med den utförlighet behandladt, att jag förmodar att Kammarens ledamöter, vid tagen kändedom derom, skola få hela saken för sig klar, utan att jag nu behöfver vidare besvära Kammarerna med afhörandet af något längre yttrande.

*Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)*

Herr E. G. Boström: Herr Grefve och Talman! Mine Herrar! Jag anhåller att få yttra några ord i anledning af Kongl. statsverkspropositionens förslag till reglering af utgifterna under 5:te hufvudtiteln. För att dervid följa den ordning, som i den nådiga propositionen är angifven, är rörande Departementschefen föreslaget, att han skulle erhålla en hyresersättning af 2,000 kronor mot det att han afstode från den boställsvåning, han nu innehar å Skeppsholmen. För Departementschefen kommer detta utan tvifvel alltid att blifva en uppoffring, enär det icke torde vara för honom möjligt att till detta pris förskaffa sig lämplig bostad. Den Kongl. propositionen lemnar ingen upplysning åt hvilken eller hvilka embetsmän, som nu äro berättigade att erhålla hyresersättning, denna lokal i stället skall lemnas. Jag tillåter mig dock anföra några befattningar, med hvilka förmånen af hyresersättning är förenad, men hvilka antagligen komma att inom kort indragas. Först då chefskapet för flottans militära personal. Denna befattning har aldrig förut existerat utan är importerad utifrån. Nämnde chef erhåller från Kongl. Maj:t sina ordres och expedierar dem sedermera vidare till militärcheferne å de olika stationerna. Med den lilla personal — 140 officerare — som vår flotta eger, förefaller det mig som det skulle låta sig göra, att Departementschefen själf, hvilken i allt fall behöfver en kommandoexpedition, derifrån direkt lemnade ut dessa ordres, så mycket hellre, som på hvarje station finnes såväl militärchef som varfschef. Men icke heller denna delning af befälet å stationerna synes mig — och jag vet, att jag ej är ensam om denna åsigt — vara af behofvet påkallad, då man betänker, huru små våra stationer äro. Militärchefens befattning är nämligen så begränsad, att han icke eger utkommendera någon enda person.

Om ett fartyg skall gå ut och någon af de till expeditionen kommenderade insjuknar, måste förhållandet rapporteras till chefen för flottans militärpersonal, som bestämmer, hvilken i stället bör kommenderas. Detta är endast en onödig omgång och militärchefens myndighet inskränkt till den förre kommandantens å stationen.

En återgång till den gamla ordningen synes både önskvärd och lämplig.

Om dessa mina antaganden äro rigtiga, om antalet befattningar, med hvilka förmånen af hyresbidrag är förenad, kommer att minskas, kommer ock naturligen behöfvet af bostadslägenheter att minskas. Men då man torde kunna antaga, att, om Herr Departementschefen lemnar sin våning, han ej kommer att återtaga densamma, äfven om, såsom jag antydte, behöfvet af bostadslägenheter minskas, synes mig från statsverkets synpunkt förmånligast, om den i ifrågavarande punkt föreslagna utgift ej blefve af Riksdagen bifallen.

*Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)*

Beträffande 3:dje och 4:de punkterna, som handla om aflöningen för flottans corpser och stater, förvånar jag mig mera öfver hvad som der icke finnes, än öfver det jag i samma punkter upptäcker. Kongl. Maj:t begär der ett extra anslag till genomförande af 1877 års löne-reglering, men i sjelfva verket har den för år 1877 gällande löne-reglering blifvit upphäfd, åtminstone i hvad densamma afser matros-, eldare- och handtverkskompanierna. Från Kongl. Maj:t emanerade nemligen den 4 Maj 1877 ett bref af innehåll att, om till följd af längre tids sjökommendering aflöningen, för år räknad, skulle för någon tillhörande nyss nämnda kompanier understiga hvad honom enligt 1876 års stat skulle i samma grad tillkomma, detta förhållande skulle anmälas, hvarefter det belopp, hvarmed 1877 års löneförmåner understego 1876 års, skulle utgå från anslaget till flottans öfningar. Jag beder Eder, mine Herrar, observera, att således enligt nu gällande stat en sjöman erhåller mindre lön på sjön än på land; att nu gällande stat ej är normerande och slutligen att utgifter till aflönande af flottans stater skall utgå från anslaget till flottans öfningar.

Då således 1877 års stat i sjelfva verket är upphäfd, åtminstone så vidt den afser flottans matros-, eldare- och handtverkskompanier, borde väl en antydan derom hafva funnits i den Kongl. propositionen. Att så icke skett, är rätt märkligt men väl öfverensstämmande med de öden, som nu gällande stat genomgått och hvilka jag nu tillåter mig referera. Till 1876 års Riksdag inkom Herr Sjöministern med förslag till ny stat. I Stats-Utskottet gjordes, som bekant, anmärkningar mot detsamma och under behandlingen derstädes uppgjordes ett nytt förslag med biträde från departementet, så att Kongl. Maj:ts förslag aldrig förelåg till Riksdagens behandling; och detta förslag antogs, oaktadt Herr Sjöministern förklarade, att det samma icke utan ändringar borde bifallas.

Innan ännu den nya staten börjat tillämpas, framkom ock Kongl. Maj:t till 1877 års Riksdag med förslag till half dagaflöning åt de officerare, som ej voro i tjenstgöring inkallade och nu är efter en tillämpning af fyra månader genom nyss nämnda Kongl. bref 1877 års stat delvis upphäfd.

Jemte det jag konstaterar detta faktum, tillåter jag mig att uttala den förhoppningen, att det icke skall dröja länge innan nämnda stat upphör att gälla äfven öfriga flottans corpser och stater.

I fråga om officerarnes antal, hvarom talas uti nästföljande punkt af Kongl. propositionen, så anser Herr Sjöministern, såsom det förefaller mig med fullt fog, detsamma vara allt för litet äfven med hänsyn till flottans nuvarande materiel, och önskligt hade derföre varit, om Herr Sjöministern framkommit med ett definitivt förslag till afhjelpande af denna brist. Den i protokollet förekommande beräkningen öfver tillgången på befäl vid krigstillfälle synes mig icke kunna hålla streck. Herr Sjöministern beräknar nemligen de tjenstduglige reservofficerarnes antal på ett ställe till 168, på ett annat ställe till 140. Jag tror dock, att icke ens den lägre siffran i detta fall kan uppnås. Enligt hvad af den Kongl. propositionen framgår, utgjorde medelåldern af i reserven varande regementsofficerare och kaptener

den 1 oktober 1877 för de förra 61,4 och för de senare 52 år. Vid så hög ålder äro flere af dessa till följd af svag helsa oförmögne till aktiv tjänstgöring och kunna därför erhålla befrielse derifrån på grund af läkarebetyg. De få deremot, som i fysiskt hänseende äro oförhindrade att tjänstgöra, äro likväl efter flera års frånvaro ur tjänsten näppeligen i stånd dertill. Härför fordras nemligen att hafva reda på det gällande tjänstgöringsreglementet. Detta är emellertid mycket vidlyftigt och förändras dessutom så ofta att, för att citera ett yttrande, det snarare borde kallas en tidskrift än ett reglemente, och man kan väl icke begära, att reservofficerarne skola hafva nödig kännedom om detsamma. De torde därför äfven af denna orsak icke vara lämplige till aktiv tjänstgöring.

Om man härefter öfvergår till "Lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstalterna", så förekommer det märkvärdiga förhållandet att Kongl. Maj:t på Herr Finansministerns föredragning beräknat inkomstiteln "Fyr- och båkmedel" till 1,200,000 kronor, under det Kongl. Maj:t på Herr Sjöministerns föredragning beräknat samma inkomstitel till endast 1,000,000 kronor. Det heter nemligen uti den Kongl. propositionen under femte hufvudtiteln, "att det till lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstalterna erforderliga penningeanslag måtte upptagas till enahanda belopp, hvartill inkomsten af titeln "fyr- och båkmedel" beräknats, eller till 1,000,000 kronor. Detta visar, att Kongl. Maj:t på Herr Sjöministerns föredragning icke haft reda på hvad samma Kongl. Maj:t på Herr Finansministerns föredragning beslutit. Denna sak är väl dock mer förarglig för Herrar departementschefer än egentligen väsentlig.

I fråga om lots- och fyrväsendet måste jag beklaga, att icke bebådade reformer, som der förväntats, kommit till ett närmare utförande. Lotsstyrelsen har visserligen omhuldats och det enligt mitt förmenande allt för mycket. Jag tillåter mig i det afseendet erinra, att, ehuru Riksdagen i fråga om dyrtidstillägg beslutit, att embets- och tjänstemän med 5,000 kronors inkomst och derutöfver icke skulle komma i åtnjutande af denna förmån, erhöi dock chefen för sagda styrelse för år 1876, oaktadt han hade 7,000 kronors lön, ett dyrtidstillägg på 1000 kronor, och för innevarande år har denne chef för det minsta af rikets förvaltande verk en lön af 9,000 kronor, nemligen 7,000 kronor i fast lön och 2,000 i tjänstgöringspenningar, en fördelning som är vida förmånligare än någon annan tjänstemans med samma lön. I samma proportion som för chefen äro äfven lönerna tilltagna för tjänstemännen i styrelsen, hvarest dock jemförelsevis är ganska litet att göra. Således har man icke underlåtit att sörja för embets- och tjänstemännen. Deremot har man glömt den egentliga personalen, lotsarne, och detta oaktadt deras ställning, efter hvad chefen för lotsverket upplyser, är synnerligen beklagansvärd. När genom förordningen år 1877 fyr- och båkafgifterna väsentligen förhöjdes, erhöi skeppsfarten i stället en i viss mån minskad skyldighet att taga lots. Lotsarne således, hvilka, som bekant, ej hafva lön utan äro hänvisade till den inkomst de genom lotsande kunna erhålla

Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)

fingo sålunda minskadt tillfälle till förtjenst och det oaktadt dessa personer tillhöra en kategori, som först och främst borde bli föremål för vederbörandes omtanke.

Bland *extra anslag* förekommer först anslaget till fartygsmateriel. För sådant ändamål har Kongl. Maj:t för 1879 begärt 500,000 kronor till byggande af ett öfningsfartyg, beräknadt att kosta 2,100,000 kronor. Häremot ber jag att få erinra, att 1876 beräknades ett sådant fartyg endast till en kostnad af 1,700,000 kronor. Det förefaller mig derföre besynnerligt, att, oaktadt sedan sagda år prisen såväl på jern och trä som äfven på arbete betydligt fallit, fartyget beräknats till en vida högre kostnad än då. Jag anför detta för att visa, huru litet man kan lita på dylika beräkningar, afsedda för en längre följd af år. Angående sjelfva saken, så anför Herr Sjöministern, att det föreslagna fartyget är behöfligt i stället för ångkorvetten Gefle, som är öfver 30 år gammal och icke vidare tjenstbar. Jag ber dock att få erinra, att staten har under arbete ett nytt fartyg, ångkorvetten Saga, som torde blifva tillräcklig för att ersätta Gefle, när den en gång kommer att utrangeras, och detta så mycket hellre som någon tillökning vare sig i officerarnes eller manskapets antal och deraf ökad behof af öfningsfartyg under senare tiden icke förekommit.

För öfrigt kan jag icke underlåta att uttala min förvåning deröfver, att Herr Statsrådet och chefen för Sjöförsvars-departementet, hvilken vid den s. k. marindebatten i fjor visade sig hafva så föga klart för sig, huru flottan borde bidraga till fosterlandets försvar och hvilken materiel i följd deraf borde betingas, att han under loppet af 24 timmar hann vexla och uttala olika åsichter derom, i år icke funnit lämpligt att uttala sin ståndpunkt i denna fråga. ehuru sådant hade varit önskligt och utan tvivel äfven ganska intressant.

Hvad slutligen angår de under rubriken "minväsendet" äskade anslag till dels magasin för förvaring af torpedor och dels nytillverkning af sådana, så vill det beträffande det ifrågasatta förvaringsrummet förefalla märkvärdigt, att Kongl. Maj:t, jemte förklarande att torpedernas särdeles invecklade och ömtåliga mekanism gör det nödvändigt att de rum, i hvilka de förvaras äro fuktfria och under den kallare årstiden kunna någorlunda uppvärmas, såvida man icke vill underkasta sig att oupphörligen söndertaga, rentorka och åter hopsätta dem — beträffande de för minförsvaret afsedda elektriska kablarne, hvilka åter för att icke förlora i kraft måste ligga under vatten, ansett förvaringsrum för dessa lämpligast kunna erhållas genom inrättande af vattencisterner eller kabelkar i undra våningen af det föreslagna torpedomagasinshuset. Jag hemställer, om det kan vara praktiskt att anbringa vattencisterner under ett rum, der den största möjliga torrhet och fuktfrihet erfordras. I sammanhang härmed tillläter jag mig hemställa till Herr Sjöministern, om ej dessa kablar lämpligen kunde förvaras i källarne till sjökrigsskolans nya hus, ty der finnes vatten nog.

Vidare har jag emot förslaget att förlägga verkstäderna för nytillverkning af torpedor till flottans härvarande station, den anmärkning att framställa, att, enär Stockholm, såsom varande Sveriges

hufvudstad, ovilkorligen lärer, i händelse af inträffande krig, främst bland alla städer blifva föremål för fiendens uppmärksamhet, det skulle kunna inträffa att genom dess intagande hela vårt försvar kunde paralyseras, om alla förråder och verkstäder, som för försvaret erfordras, dit förläggas. Vid sådant förhållande torde kunna i fråga sättas, huruvida det icke kunde anses vara fördelaktigare att förlägga platsen för den tillämnade nytillverkningen af minor till Eskilstuna, der tillgång på vattenkraft icke saknas och der kronan har en van arbetarestam att tillgå.

Jag tillåter mig slutligen framställa den anmärkning, att tillverkningen af minorna är föreslagen att gå i alltför ringa skala. Af den Kongl. propositionen finner man, att vårt behof af sjelfgående minor är beräknadt till 200 st. Från Fiume hafva vi erhållit, om jag ej missminner mig, 25, återstår sålunda att anskaffa 175 st. När vid verkstaden endast skulle årligen tillverkas 30 minor, hvaraf dock Norge skulle erhålla 15, skulle sålunda åtgå en tidrymd af omkring 12 år, innan vårt behof blefve fylldt. Ehuru visserligen en så lång tid för ändamålets vinnande må anses i så fall fördelaktig, att derigenom beredes tillfälle att tillgodogöra sig de förbättringar i afseende på konstruktion m. m. som år efter år kunna göras, så måste likväl å andra sidan tagas i betraktande, att den stora fördel, som till följd af minornas relativa prisbillighet ett litet land kan vinna genom att hafva denna del af försvaret fullständig och i bästa skick, står, så vidt jag kan förstå, icke att erhålla på det sätt Kongl. Maj:t nu föreslagit.

Jag skulle kunna hafva ytterligare rätt mycket att säga i detta ämne, men vågar ej vidare upptaga Kammarens tid, utan slutar med hvad jag nu haft äran anföra.

Chefen för Kongl. Sjöförsvarsdepartementet, Herr Statsrådet Friherre von Otter: Med anledning af de anmärkingar, som här blifvit af tvenne talare gjorda i fråga om Femte hufvudtiteln, anhåller jag att i största korthet få yttra några ord:

Den första anmärkningen som framställdes af en ärad talare på stockholmsbänken, rörde det belopp, hvartill medel för anskaffande af artillerimateriel i år blifvit af Kongl. Maj:t föreslagna. Jag tror, att den ärade talaren bör dela med mig den åsigten, att vi böra tillse att hvad vi för vårt försvar ega är så vidt ske kan fullständigt. I sådant syfte föreslog jag förra året Kongl. Maj:t att hos Riksdagen göra framställning om beviljande af ett extra anslag af 1,000,000 kronor till komplettering af artillerimateriel. Som emellertid åtskilliga anskaffningar ansågos kunna till ett kommande år uppskjutas, blef denna siffra af Riksdagen nedsatt till 500,000 kronor, och detta har vållat, att det belopp, som då afdrogs, måst komma att åter äskas innevarande år.

Den andra anmärkningen från samma ärade talares sida gälde ersättning för anskaffning af ett parti krut från utlandet.

Jag ber att i detta afseende få fästa uppmärksamheten derå, att kruttillverkningen under senare åren har undergått väsentliga förändringar, i så måtto att, då kanonkrut förut äfven kunde användas

*Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)*

Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)

till annat ändamål, det nuvarande kanonkrutet icke kan dertill afses. Detta gör, att den tillverkning, som eger rum, endast måste afse att fylla försvarets oundgängligaste behof af krut. Nu är det gifvet, att, om större etablissement här skulle för ändamålet upprättas, måste detta ske under förutsättning, att kronan förbunde sig till några större inköp af krut. Men emedan krut af nyare slag är en temligen dyrbar vara och derjemte de större projektiler, som för nutidens gröfre eldvapen begagnas, äro af högst kostbar beskaffenhet, samt således endast må med sparsamhet användas, så följer deraf, att tillverkningsbehovet under fredstid icke kan blifva särdeles stort. Den kvantitet krut, som vid de svenska krutbruken kan årligen tillverkas, belöper sig till omkring 2,000 à 3,000 centner. Denna kvantitet krut är naturligtvis större än som årligen under fredstid här förbrukas, hvarför också å tillverkningen uppkomma årliga öfverskott, hvilka småningom öka kronans förråd deraf. Det är således endast vid rustningstillfälle, som ett större behof än det inhemska bruk kunna fylla gör sig kämbart. Som Kammaren torde erinra sig, framstälde Kongl. Maj:t till Riksdagen förra året en begäran om beviljandet af ett kreditiv att i händelse af behof användas till upprätthållande af rikets neutralitet. I följd af de förhållanden, som då egde rum, var det naturligtvis af vigt för vederbörande departementschef att tillse, det sådana förråd funnos, hvilka i första hand vore för ändamålet erforderliga. Dit hörde äfven ifrågavarande parti krut. Men då Kongl. Maj:t icke ansåg sig behöfva använda nämnda kreditiv för något annat ändamål, var det icke heller skäl att hos Kongl. Maj:t begära, att det belopp, som erfordrades till krutinköpet, skulle tagas af kreditivet, helst Riksdagen, kort efter det beloppet blifvit känt, skulle sammanträda.

Hvad Herr Bostrom yttrade angående vissa detaljer, hoppas jag äfven kunna på ett tillfredsställande sätt belysa utan att bryta mot hvad jag nyss utlovade, eller att vara kortfattad.

Första frågan gälde, att Departementschefens embetsvåning skulle upplåtas till boställslägenheter åt tjänstemän vid flottans station i Stockholm, och att det icke fans i statsrådsprotokollet antydt, för vilka tjänstemäns räkning denna våning skulle användas, hvarjemte den värde talaren framkastade en antydning om, att chefen för flottans militärpersonal skulle komma att disponera densamma. Detta är icke förhållandet, utan är den afsedd för andra tjänstemän, hvilka upptagas i det förslag, som, uppgjort af Marinförvaltningen, kommer att tillhandahållas Stats-Utskottet.

Herr Boström anförde vidare rörande chefen för flottans militärpersonal, att denne icke skulle hafva annat att göra än att expediera departementets skrivelser och order till vederbörande stationer. Då Herr Boström synes hafva tagit så särdeles noga reda på flottans alla förhållanden i detalj, förvånar det mig, att han icke äfven läst instruktionen för chefen för flottans militärpersonal, ty han skulle deraf inhämtat, att denne har betydliga åligganden och att hans funktioner, långt ifrån att vara begränsade till expedierande af order till stationerna, hafva en helt annan och långt väsentligare omfattning och betydelse.

Här efter rättade Herr Boström sina anmärkningar mot ett Kongl. bref af den 4 sistlidne maj, som talar om, att, derest manskapets vid matros- samt eldare- och handtverkskompanierna inkomster skulle understiga dem, som de haft vid sjökommenderingar år 1876, ersättning härför skulle komma dem till godo, och han tillade, att han gerna sett, att en antydau derom funnits i statsrådsprotokollet. Härmed förhåller sig helt enkelt sålunda, att med anledning af en framställning, som gjordes af några vid nämnda kompanier anstälde personer, hvilka ansågo sig hafva fått sämre löneförmåner, då de voro *ombord* 1877 än 1876, Kongl. Maj:t resolverade, att, *om* detta med någon vore förhållandet, han då egde inkomma med anspråk på utbekommande af skilnaden, hvilken i sådant fall skulle utgå af anslaget för flottans öfningar.

Nästa anmärkning gälde tillökningen af officercorpsen, och dervid anfördes bland annat, att officerare, som tillhörde reservstaten, "icke kunde tjenstgöra". Jag tror icke, att detta är en riktig upptattning af Herr Boström, i all synnerhet som större delen af dessa reservofficerare för närvarande *äro* i tjenstgöring.

Derefter kom en anmärkning af mycket ledsam beskaffenhet, nemligen angående den siffra, hvartill fyr- och båkmedlen äro beräknade. Såsom Herr Boström mycket riktigt antydde, har jag på Sjöförsvarsdepartementets föredragning föreslagit, att utgifterna för lots- och tyrinrättningen med lifräddningsanstalterna, skulle uppföras till samma siffra, som för statsverkets inkomster af berörda medel antagits, och uppgifvit denna siffra till 1 million kronor. Jag hade icke uppmärksammat, att Kongl. Maj:t beslutat en förhöjning af denna inkomst-titel på chefens för Finans-departementet föredragning.

Hvad sedermera beträffar löneregleringen för lotsstyrelsen, så blef en sådan reglering gjord redan 1876 i närmaste öfverstämme med hvad som för andra verk blifvit fastställt. Skälet, hvarför personalen vid lotsinrättningen då icke erhöil någon förhöjning, var det, att Kongl. Maj:t icke ansåg sig böra låta någon förändring ske, förr än i sammanhang med det förslag till nytt reglemente, som lotsstyrelsen då antogs med det snaraste skola afgifva. Detta förslag blef dock icke afgifvet förr än i slutet af sistlidet år och deraf följde, att personalen vid lotsinrättningen icke blifvit i dessa hänseenden definitivt tillgodosedd. Men Kongl. Maj:t har utfärdat en ny lotstaxa, som torde tillfullo ersätta den minskning, i lotspenningeinkomst som uppstått, derigenom att en del fartyg blifvit befriade från skyldigheten att taga lots, och derjemte finnas särskilda grunder angifna för lotsarnes aflönande, varande, om jag icke minnes origtigt, 600 kronor det be- lopp, lotstyrelsen med hänsyn till särskilda förhållanden får tilldela lots — utöfver hans inkomst i lotspenningar.

Den nästa af Herr Boström framställda anmärkningen rörde fartygsmaterielen, dervid han antydde svårigheten att kunna lita på sifferberäkningar i vissa af honom omnämnda fall. Jag får i det afseendet upppepa, hvad jag redan förut å detta rum sagt, nemligen att beräkningen af ett fartygs kostnad icke kan komma från departementschefen utan måste härflyta från vederbörande tekniska myndig-

*Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)*

Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)

het; och vill Herr Boström inhemta närmare kännedom om dessa beräkningar, för den händelse han tror sig kunna åstadkomma ett annat resultat, skola dessa beräkningar tillhandahållas honom i departementets expedition.

Hvad korvetten Saga beträffar, är densamma numera inredd till kadettfartyg och lämpar sig således icke för den öfriga bemanningens öfningar, när fartyg, afsedda för förstnämnda ändamål, fordra en särskild inredning, som icke kan borttagas hvarje gång, de för annat ändamål användas. Det var förut korvetten Norrköping som användes till kadettfartyg, men sedan denna måst ersätta korvetten Chapman, fans intet annat fartyg att tillgå för kadetternas behof.

Hvad slutligen angår minväsendet, kunde det kanhända vara fördelaktigt att, på sätt Herr Boström antydt, förlägga dess verkstäder till Eskilstuna, men då härstädes redan finnas sådana verkstäder uppförda, kan jag icke finna något skäl att för deras förflyttning ytterligare betunga statsverket.

Herr Danielsson: Det har visserligen blifvit sagdt, att det skulle till föga gagna att yttra sig vid remissen af den Kongl. statsverkspropositionen angående hvad man mot densamma kan hafva att erinra, men jag ber att det oaktadt få vid detta tillfälle yttra några ord. Jag vill då till en början nämna, att det var mig ganska oväntadt att äfven i år i den Kongl. propositionen möta förslag om beviljande af så kalladt *dyrtidstillägg*. Jag förestälde mig nemligen, att Kongl. Maj:t skulle ega så fullständig kännedom om förhållandena i de särskilda landsorterna, att han deraf inhemtat, det ett sådant anslag numera icke kan hafva något skäl för sig. Det är oss alla bekant, att jordbruksnäringen för närvarande befinner sig i en så betydckt ställning, att man knappast kan inse, huru deusamma skall förmå att derur reda sig, och vid sådana förhållanden tror jag det icke vara lämpligt att längre bibehålla nämnda anslag. Enhvar, som var med då dessa anslag tillkommo, lärer hafva i friskt minne, hurusom då utlofvades, att dessa anslag icke skulle vara mera än ett år, ehuruval redan då förutspåddes att de skulle återkomma år från år. I närvarande tidpunkt bör man dock något aktgifva på tidsförhållandena; och jag hemställer derföre till Stats-Utskottet, som i första hand kommer att behandla den Kongl. statsverkspropositionen, att allvarsamt fullgöra den rättighet och pligt, som grundlagen föreskrifver Utskottet, att "iakttaga nödiga indragningar och besparingar", ty tiden är sådan att detta grundlagens bud bör efter bokstafven följas. Skulle emellertid det mot förmodan lyckas att "votera igenom" detta anslag, hemställer jag, huruvida det vore skäl att för detsamma hitta på en ny och lämpligare benämning t. ex. tobaksskilling eller något dylikt. Benämningen: dyrtidstillägg är nemligen numera tydligen icke rätt passande. För öfrigt tror jag det vara skäl att något litet beakta den oro, som i hela landet gör sig gällande öfver statsbudgetens ständigt fortgående tillväxt, medan vi ännu icke nått det mål, vi främst bland alla eftersträfva, ett bättre ordnande af vårt försvar, och för hvilket måls vinnande vi hafva att motse dryga utgifter.

Åtminstone borde vi väl hålla oss inom gränserna för sista statsregleringen, i stället för att, såsom nu föreslagits, öka budgeten med ytterligare två millioner kronor eller deröfver. Med nuvarande årliga riksdagar är det lätt att tänka sig hvart ett fortskridande på denna bana skall leda.

*Remiss af
statsreglerings-
propositionen.
(Forts.)*

Det är under intryck af dessa åsigter jag begärt ordet och velat i korthet uttrycka, det jag hoppas, att Stats-Utskottet och denna Kammare måtte göra allt hvad i deras förmåga står för att hålla igen vid frågan om beviljande af sådana anslag, som icke äro af den nödiga och trängande art, att de *måste* beviljas. Visserligen är det sant, att man genom lån kan fylla en statsbrist, men att genom årliga lån tillskapa rörelsemedel för drifvande och uppehållande af näringar på konstladt sätt, är en hushållning, som väl icke kan sägas hvilat på sunda grunder. Jag tror, att vi icke böra söka att genom ständiga lån uppehålla vår tillvaro, utan någon gång stanna på detta sluttande plan. Redan stiga räntor och annuiteter till flera millioner kronor årligen — en beskattning till utlandet, som lemnat oss dessa penningar — och att taga dessa millioner ur våra skogar och grufvor torde dock på längden blifva ganska svårt.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad, hvarefter den nu föredragna Kongl. propositionen hänvisades till Stats-Utskottet, dit de i anledning af densamma afgifna yttraenden skulle medfölja.

§ 4.

Skedde föredragning af de på Kammarens bord hvilande motioner; och hänvisades

Herr *C. W. Linders* motion, N:o 1, till Stats-Utskottet;

Herr *S. Wieselgrens* motioner, N:is 2 och 3, till Lag-Utskottet;

Herr *E. Thomassons* motion, N:o 4, till Konstitutions-Utskottet;

Herr *I. Askilöfs* motioner, N:o 5 till Lag-Utskottet och N:o 6 till Konstitutions-Utskottet;

Herr *G. H. Stråles* motion, N:o 7, till Lag-Utskottet;

Herr *Nils Nilssons* motion, N:o 8, till Lag-Utskottet;

Herr *E. G. Boströms* motion, N:o 9, till Tillfälligt Utskott;

Herr Friherre *A. Cederströms* motioner, N:is 10 och 11, till Stats-Utskottet; samt

Herr *Aug. Peterssons* motion, N:o 12, till Bevillnings-Utskottet.

Efter föredragning dernäst af Herr *E. Keys* med fleres motion, N:o 13, med förslag till ny härordning, hemställde Herr Talmannen, att nämnda motion måtte hänvisas till Stats-Utskottet; dock att, derest det af Herr Ola Andersson i Kammarens sammanträde den 22 i denna månad framställda förslag om tillsättande af ett Särskildt Utskott för behandling af ifrågavarande och andra motioner, blefve af Riksdagens båda Kamrar antaget, samma motion då skulle till detta Särskilda Utskott öfverlemnas.

Herr Carl Ericson yttrade: Från den dag, då en motion i Kammaren afgifves till den dag, då motionen till Utskott remitteras, är så kort tid, att man, då man önskar att få till motionen bifoga ett uttalande, endast kan taga hänsyn till hufvudpunkter och mot desamma göra de anmärkningar, hvartill man anser att de möjligen kunna gifva anledning.

Häraf följer emellertid icke att man anser öfriga punkter af den beskaffenhet att de icke, såväl böra som kunna, modifieras och dermed det mål, som afses, bättre vinnas.

På Kammarens bord hvilat, väntande remittering till Utskott, en motion, som afser ordnandet af vårt landtförsvaret. Denna frågas afgörande betydelse för vårt lands framtida sjelfständighet gör att man med uppmärksamhet måste emottaga en sådan motion. Hvarje ärligt uttalad åsigt skall alltid i sin mån bidraga till den stora frågans för landet lyckliga lösning. Då man vidare finner att denna motion gemensamt framställes af en ganska betydande del af Kammarens ledamöter och derigenom blir ett uttryck för de åsikter, som af dem hysas, måste otvifvelaktigt en sådan motion tilltvinga sig ytterligare uppmärksamhet. Sådana äro åtminstone de intryck jag af ifrågasvarande motion erfarit.

Jag har redan förr haft tillfälle att i denna Kammare uttala, det jag ej gillar den grund för vårt försvars ordnande, hvarpå denna motion hvilat, men då, enligt min uppfattning, denna grund är den enda på hvilken man under närvarande förhållanden med hopp om framgång kan bygga, har jag trots mig böra underordna min åsigt om det principiellt rätta, för att i min mån söka bidra till antagandet af någon organisation, som på ett mera tillfredställande sätt kan motsvara de kraf, som i en strid för vårt oberoende ställes på hären, än den organisation vi nu ega.

Enligt motionen sönderfaller hären i trenne delar; den fast anställda befälskadern, stammen och de värnpliktige, eller den hittills varande beväringen.

Hvad då först den fast anställda befälskadern angår, så finner man att densamma skulle erhålla en ganska väsentlig tillökning; men på hvad sätt det betydande antalet underbefäl skulle utbildas torde man låfångt söka vinna kännedom om. De s. k. eliterna i 1875 års förslag, ur hvilkas led underbefäl af alla grader utbildades, återfinnas nemligen ej här. Alvarligen kan ej menas att underbefäl, utan någon vidare nämnvärd undervisning, skulle erhållas bland manskapet efter en så knapphändig soldatdaning, som gifves stammen, eller endast $7\frac{1}{2}$ månader. Afser åter att underbefäl af alla grader skulle utbildas i de s. k. regementsskolorna, enligt 1875 års förslag, så påpekas, att, enligt samma förslag, dessa skolor antagas årligen kosta endast 50,000 kronor, hvilket låga belopp i 1875 års förslag kan ega sin befogenhet, då det blifvande underbefålet förut såsom eliter genomgått en skola på ett helt år.

Här förefinnes således i motionen en högst väsentlig lucka. Att erhålla dugligt underbefäl är en fråga, som står på dagordningen i alla länder; att rekrytera underofficerare ur de samhällsklasser,

der de hittills rekryterats, låter sig ej vidare göra; de måste sökas i soldatens leder och således för en organisation sådan, som i motionen ifrågasättes, ur stamsoldatens.

Att, såsom föreslås, ur dessa samma leder ytterligare erhålla 565 officerare och 2,568 underofficerare, hvilka såsom reservbefäl skulle motsvara det befäl, som enligt 1875 års förslag borde sökas ur de värnpligtiges led, torde utan vidare motivering framstå såsom en omöjlighet. Denna punkt var, enligt mitt förmenande, den svagaste punkten i 1875 års förslag, men det mål, som dermed afsågs, kunde man hoppas att åtminstone till någon del skulle förverkligas, då dessa befälsämnen vore att söka bland värnpligtige ur alla samhällsklasser. En tillfredsställande lösning af denna fråga torde endast vara att finna i något halvesoldsystem. Emellertid instämmer jag med motionärerne att tillsviðare lemna denna fråga om reservbefäl å sido, för att taga den i öfvervägande först, då befälkaderna hunnit uppbringas till hvad i motionen blifvit föreslaget.

Angående stammen hemställas i det framlagda förslaget:

“Att stamsoldats utbildning vid hvarje vapen erhåller den sammanlagda längd, som i 1875 års förslag är angifven, dock med den fördelning, som ofvan finnes föreslagen.”

Förslagsställarne synas sjelfva tro, det de stält sig på 1875 års förslags grund, då de bestämt stammens öfning, för t. ex. fotfolket, till $7\frac{1}{2}$ månaders soldatdaning och till repetitionsöfningar af 30 dygn årligen under 5 derpå följande år, eller tillsammans $12\frac{1}{2}$ månader; men synas nästan hafva förgätit att 1875 års förslag afsåg, det denna i sig sjelf korta öfningstid skulle bibringas samtliga landets söner. Skulle emellertid en sådan beräkning, der soldatdaning och repetitionsöfningar sammanslås, godkännas, så vore vår indelte soldat en särdeles väl öfvad soldat; att så ej är förhållandet torde numera allmänt erkännas. Repetitionsöfningar, såsom namnet äfven angifver, hafva ej och kunna ej hafva annat ändamål än att i möjligaste mån underhålla hos hären den utbildning, som i föregående skolor förvärfvats.

Det är således $7\frac{1}{2}$ månader, och ej $12\frac{1}{2}$ månader, som, enligt det framlagda förslaget, anses vara den tid som erfordras, för att bibringa soldaten den militära undervisning och den orubbliga pligtkänsla, som af honom fordras, för att under ett krigs pröfningar vara en ledare och en föresyn för landets öfriga söner, hvilka senare, då våra materiella tillgångar ej annat tillåta, erhållit en öfning så kort, att de endast nödortfigt lärt sig att sköta det vapen, som man satt i deras hand eller lärt sig den sammanhållning och den ordning, som äro oundgängliga vilkor för att ej hären skall befinna sig i upplösning redan innan man mött den fiende, man går att bekämpa.

Den tid af $7\frac{1}{2}$ månader, som i motionen afses för rekrytens daning till soldat, är, enligt min uppfattning om de kraf man på soldaten ställer, alldeles otillräcklig. Jag förstår emellertid den tvekan, som gjort sig gällande; man har befarat att genom ökade öfningar hårdare anlita landets tillgångar, än dessa möjligen tillåta; men vill man målet, måste man vilja medlet. Den härordning är den dyrbaraste, som ej i farans stund motsvarar hvad med densamma afses.

Må emellertid ej motionärerne rygga; deras alvarliga afsigt är att söka åstadkomma ett tryggande försvar, och kunna de, utan större fordringar på den allmänna värnpligten än de sjelfva ifrågasatt, eller 90 dagar, med en ökad kostnad af någon million vinna ett sådant mål.

Om stammens rekryt-kontingent den 1 November årligen inkallas och derefter stannar i krigsskola under 20 månader, ökas ej härigenom kostnaden så mycket som måhända mången föreställer sig. Med den tillökning af $12\frac{1}{2}$ månader för stamsoldatens utbildning, som jag här ofvan ifrågasatt, vinnes: att soldaten bibringas en undervisning, som jag vågar tro för våra förhållanden kan anses tillfredsställande; att under denna tid af 20 månader vice korpraler kunna utbildas och att öfrigt underbefäl genomgått en så pass grundlig förberedande skola, att detsamma i de regemensskolor, som enligt 1875 års förslag skulle anordnas och hvilka i motionen bibehållits, torde kunna bibringas den militära utbildning, som i dessa grader erfordras. Slutligen vinnes hvad af mången förbises, men hvilket för härens krigsduglighet är af största betydelse, nemligen ökad tjenstgöring och mera öfning för befälet. Man hör så ofta sägas att, blott man eger ett kunnigt och dugligt befäl, kan soldatens öfningstid förkortas. Detta påstående har i viss mån sitt berättigande, men man måste väl ihågkomma att ett dugligt befäl kan ej påräknas med mindre än att detta befäl har tillfälle till öfning och ju mera desto bättre. Befälet kan visserligen genom studier förskaffa sig militärisk bildning, men en sådan bildning kan först genom praktisk tillämpning göras fruktbarande.

Angående stammen hemställes vidare: "Att stamsoldat efter tjenstetidens slut inträder i beväringens andra uppbåd, der han kvarblifver till den ålder, då han bör öfvergå till landstormen."

Detta stadgande torde böra ändras så, att stamsoldat efter tjenstetidens slut inträder i beväringens första uppbåd, dock utan skyldighet att deltaga i detta uppbåds fredsöfningar och kvarstår der 6 år, för att sedan öfvergå till beväringens andra uppbåd, der han äfvenledes kvarstår 6 år, hvarefter han slutligen öfvergår till landstormen; skulle han dock inom dessa 12 år hafva uppnått en ålder af 40 år, bör, i öfverensstämmelse med värnpligtslagen, hans värnpligtsskyldighet då upphöra.

Den förändring jag här ifrågasätter skulle ej obetydligt höja härens krigsduglighet, då nemligen, i händelse af krig, derigenom skulle tillföras fältarmén ett betydande antal män, hvilka befunno sig i den kraftigaste mannaåldern och hvilka, ehuru de ej under närmast föregående år erhållit någon öfning, dock under sin första tjenstetid bibringats en jemförelsevis grundlig soldatbildning. Om en sådan kontingent, hvilket ej torde vara öfverdrifvet, antages till 15,000 man, skulle en årsklass mindre af beväringens första uppbåd behöfva utsändas i första linien, för att i stället kvarblifva i depoterna och der hafva tillfälle undergå ytterligare öfning, innan den såsom förstärkningsmanskaper utsändes. Ett sådant stadgande behöfde ej tillskynda staten någon ökad kostnad.

Hvad beväringen angår, föreslås att tillökningen i öfningstid från nuvarande 30 till 90 dygn, bör ske blott efter hand, nemligen. "från

nuvarande 30 dygn med 20 dygn under andra året efter denna härordnings trädande i verksamhet, med 10 dygn under femte året, med 20 dygn under tionde året och med 10 dygn under det femtonde."

Då under en följd af år uttalanden från alla delar af landet påpekade, då Kongl. Maj:t genom till Riksdagen gång efter annan afgifna härordningsförslag framhållit, då Riksdagen såväl i sina underdåniga skrivelser som genom diskussioner i båda Kamrarna på det lifligaste erkänt den ofövisliga nödvändigheten af våra försvarskrafters snara stärkande; då, säger jag, synes mig de farhågor vara öfverdrifna, som i den, motionen bifogade, motiveringen uttalas, eller att befolkningen, om tillämpningen af den till 90 dagar utsträckta värnpligten inom kortare tid än 15 år genomfördes, skulle för densamma fatta ovilja.

Jag, såsom representant för en landsbygd, vet lika väl som någon annan, att befolkningen hyser mycken tvekan för den utsträckta värnpligten, men jag vet äfven att samma befolkning varmt känner behovet af ett starkare försvar och lifligt önskar att ett pålitligare värn för vårt oberoende inom möjligast snara tidrymd måtte åstadkommas. Jag tvekar således ej att uttala, det min uppfattning om befolkningens önskningar ej öfverensstämmer med de åsikter, som i detta hänseende i motionen framhållas.

Mig synes därför, att tillämpningen af den utsträckta värnpligten bör vara genomförd inom 8 år och att denna utsträckning fördelas på de olika åren i den mån befälstillgången tillåter.

Genom motion, afgifven samtidigt med motionen om en ny härordning hafva samma Herrar ledamöter af Kamrarna föreslagit en lag om upprätthållande af arméns stamtrupp.

Ehuru jag ej för min del hyser något tvifvel om svenska Riksdagens framtida ofövilighet, kan jag dock ej ogilla, att förslag till en garantilag blifvit afgifvet, då sannolikt representanter inom Riksdagen finnas, hvilka ej derförutan anse sig kunna biträda ett beslut, afseende indelningsverkets upplösning. Men det sätt hvarpå, enligt förslaget, en sådan garanti skulle sökas, kan jag ej gilla. Att Riksdagen, på sätt som här blifvit ifrågasatt, skulle undandraga efterkommande generationer befogenhet att deltaga i bestämmandet af en utgift, som för våra förhållanden ej kan sägas vara obetydlig, synes mig ej välbetänkt.

Det mål, som afses, kan på annat sätt vinnas. Utan att säga att hvad jag här föreslår är den bästa lösningen, synes det mig dock påtagligen vara att föredraga framför det i motionen afgifna förslag. Om nemligen den föreslagna lagen bibehålles oförändrad i hvad angår stammens numerär och hästars anskaffning och underhåll, kunde deremot lagens föreskrift, huru erforderliga medel skola tillhandahållas, förändras så, att, då för stammens hållande fulltalig ej, för de af Riksdagen anvisade medel, erforderligt antal frivillige kunde erhållas, Kongl. Maj:t derom till Riksdagen gjorde nådig framställning. Skulle Riksdagen ej då bevilja det ökade anslag, som för behovet kräfdes, borde Kongl. Maj:t ega att bland de värnpligtige af beväringens första årsklass uttaga det bristande antalet, på så sätt, att de, hvilka, enligt läkarens besigtning, bäst voro skapade att uthärda mödor eller

på annat sätt mera än öfriga voro danade att motsvara krafven på en soldat, först uttogos och så vidare tills det bristande antalet vore fylldt; eller ock kunde detta antal fyllas så, att den med äldre födelse-datum utginge först o. s. v. Genom någon bestämmelse, liknande den jag här föreslagit, skulle Riksdagen fullständigt hafva i sin hand att afgöra, huruvida något antal af de värnpligtige skulle uttagas till stamsoldater och detta utan att Riksdagen fattat något beslut, som våra efterkommande möjligen kunde hafva skäl att beklaga.

I samma förslags § 1 säges: "Vid armén skall finnas en på frivilligt tjänsteåtagande grundad stamtrupp, bestående af högst 30,000 man — —:"

Då det af förslaget till härordning tydligen framgår, att Herrar förslagsställdes afsigt är, det stamtruppens styrka skall vara 30,000 man, så synes mig ordet *högst* ej vara lämpligt. Som detta ord möjligen skulle kunna framkalla missförstånd, anser jag att det bör utgå.

Om de anmärkningar jag här framställt i någon mån skulle vinna ett blifvande Utskotts uppmärksamhet, kommer naturligen den deraf härflytande kostnaden att af ett sådant Utskott utrönas; men naturligen har jag, innan jag nu framställer dem, sökt att för min del ungefärligen utröna nämnde kostnad. Tiden har ej dervid tillåtit mig att företaga någon närmare granskning af det belopp, hvartill den föreslagna härordningen beräknats. I hufvudsak hvilat alltså mina kalkyler på det framlagda förslaget, hvilka åter, öfverallt der sådant kunnat ske, utgå från kostnadsberäkningen till 1875 års förslag.

Jag har förut, i hvad förslaget bestämmer angående den fast anställda befälskadern, påpekat en lucka, hvilken lucka jag anser måste fyllas, för att ej den organisation, som i motionen afses, skall, så att säga, af sig sjelf falla sönder. Underbefällets daning kan ej tänkas åstadkommen med mindre kostnad än den, som i 1875 års förslag finnes för eliters underhåll och beklädnad beräknad, eller 1,128,827 kronor; med en sådan summa torde således den i förslaget beräknade kostnaden till en början böra höjas. Det Utskott, som kommer att behandla denna motion, skall utan tvifvel finna ytterligare punkter, hvilka blifvit förbisedda. Det skulle här blifva för vidlyftigt att med kalkyler ådagalägga ett sådant förhållande, men utan tvekan för att blifva vederlagd, vågar jag höja det framlagda förslaget totalkostnad med $1\frac{1}{4}$ million eller till $26\frac{1}{4}$ millioner.

Denna ökade kostnad för underbefällets daning bortfaller, i händelse tiden för stamsoldatens utbildning, såsom jag ifrågasatt, utsträcker till 20 månader; deremot ökas kostnaden genom denna stamsoldatens förlängda utbildningstid med omkring $2\frac{1}{2}$ millioner, hvadan totalkostnaden för en organisation, deri de af mig gjorda anmärkningar blifvit iakttagna, skulle stiga till $27\frac{1}{2}$ millioner mot $26\frac{1}{4}$ millioner, hvartill den i motionen föreslagna, enligt mitt förmenande, måste beräknas.

Jag erkänner att denna skilnad af $1\frac{1}{4}$ million redan är så betydande, att mängden måhända kan vara tveksam, huruvida ej våra tillgångar skulle blifva alltför hårdt anlitade, men å andra sidan bör äfven för den mest oerfarne tydligen framstå hvilken ökad försvars-

kraft skulle kunna vinnas; ja, vår försvarskraft skulle ökas i så afsevärd grad, att jag vågar påstå, det aldrig en och en fjerdedels million till vårt försvarsväsende blifvit bättre använd. Om således mina anmärkningar ur militärisk synpunkt vinna godkännande och möjligen derigenom de stora frågornas lösning kunna ses närmare, vågar jag tro, att Riksdagen ej för en sådan, jemförelsevis obetydligt tillökad, kostnad kan tveka.

Vidare anfördes ej. Kammaren beslöt hänvisa den förevarande motionen till Stats-Utskottet under det förbehåll, som Herr Talmannen föreslagit.

Derefter hänvisades Herr *Carl Ifvarssons* m. fl:s motioner, N:is 14 och 15, samt Herr *Carl Anders Larssons* m. fl:s motion, N:o 16, till Lag-Utskottet, Herr *Nils Larsons* m. fl:s motion, N:o 17, till Stats-Utskottet, äfvensom Herr *Ola Anderssons* m. fl:s motioner, N:o 18 till Lag-Utskottet och N:o 19 till Bevillnings-Utskottet; dock gjordes, beträffande hänvisningen af samtliga dessa motioner, det förbehåll, att, derest Herr Ola Andersson förslag om tillsättande af ett särskildt Utskott för deras behandling antoges af Riksdagens båda Kamrar, samma motioner då skulle till detta Särskilda Utskott öfverlemnas.

Herr *Magnus Anderssons* motion, N:o 20, blef hänvisad till Lag-Utskottet.

Herr *C. E. Hjelm*s motion, N:o 21, hänvisades till Stats-Utskottet med enahanda förbehåll, som blifvit gjordt i fråga om Herr E. Keys m. fl:s i det föregående omförmälda motioner.

Till Stats-Utskottet hänvisades Herr *G. H. Stråles* motion, N:o 22.

Herr *P. A. Hellgréns* motion, N:o 23, hänvisades till Lag-Utskottet, dock under förbehåll att jemväl denna motion skulle öfverlemnas till det af Herr Ola Andersson föreslagna Särskilda Utskott, om detsamma tillsättande blefve af Riksdagen beslutadt.

Slutligen hänvisades:

Herr *Fredrik Petersons* motioner, N:o 24 till Bevillnings-Utskottet och N:is 25 och 26 till Tillfälligt Utskott.

Herr *J. V. Lundqvists* motion, N:o 27, till Stats-Utskottet.

Herr *Sven Anderssons* motion, N:o 28, till Lag-Utskottet.

Herr *L. J. Larssons* motion, N:o 29, till Lag-Utskottet.

Herr *R. Ehrenborgs* motion, N:o 30, till Lag-Utskottet.

Herr *A. Fredenberg*s motion, N:o 31, till Stats-Utskottet; samt

Herr *J. A. Sjös* motion, N:o 32, till Banko-Utskottet.

§ 5.

Föredrogs Herr *Ola Anderssons* på Kammarens bord hvilande förslag om tillsättande af ett Särskildt Utskott, bestående af åtta ledamöter från hvardera Kammaren, för behandling af åtskilliga i sammanträdet den 22 innevarande månad afgifna motioner rörande landtförsvarets ordnande och dermed samband egande frågor m. m.;

Angående
tillsättande af
ett Särskildt
Utskott för
behandling af
motioner rör-
ande landt-
försvarets
ordnande m. m.

*Angående
tillsättande af
ett Särskildt
Utskott för
behandling af
motioner rör-
ande landt-
försvarets
ordnande m. m.
(Forts.)*

och lemnades, sedan nämnda förslag nu blifvit inför Kammaren uppläst, ordet till

Friherre Leijonhufvud, som anförde: De sju motionerna, hvilka enligt föreliggande förslag skulle remitteras till behandling af särskildt Utskott, äro alla af utomordentlig vikt. De innehålla måhända de viktigaste förslag, som vid denna riksdag hafva blifvit framställda, icke minst derföre att de äro undertecknade af mera än halfva antalet af Kammarens ledamöter. Vid sådant förhållande kan det icke vara annat än på sin plats att dessa motioner remitteras till ett särskildt Utskott, som åt deras behandling kan egna tillbörlig tid och omtanke. Det är dock min önskan, att Kammaren måtte öfverlemna detta maktpåliggande uppdrag åt de ledamöter, hvilka äro mest kompetenta att behandla sådana omfattande frågor. Ifrågavarande motioner omfatta nemligen icke blott anslagsfrågor och frågan om en ny militärorganisation, utan äfven frågor af lag- och bevillningsnatur. Om denna Kammares majoritet, som i detta fall har makten i sin hand, har för afsigt att i det ifrågasatta särskilda Utskottet invälja de personer inom Kammaren, hvilka för uppdraget äro mest passande, så är jag för min del med om förslaget; men om det deremot är majoritetens mening, att i Utskottet insätta endast motionärerne sjelfva, kan jag icke tillstyrka och biträda förslaget. Det synes mig visserligen fullkomligt riktigt att, då någon motion af mera betydelse framlägges af en eller annan representant, motionären insättes i vederbörande Utskott, för att derstädes närmare utveckla sina idéer och försvara sitt förslag; men att helt och hållet fylla ett Utskott med personer, hvilka sjelfva äro motionärer i de frågor, Utskottet skall behandla, måste efter min tanke blott leda till en ensidighet, som säkerligen icke är till nytta för saken. Jag skulle lifligt önska, att den af mig först uttalade förhoppning blefve uppfylld; men jag befarar dock, att den senare meningen skall göra sig gällande, och nödgas derför votera mot tillsättandet af det föreslagna särskilda Utskottet, till dess jag fått visshet om att mina farhågor äro ogrundade.

Jag anhåller att ifrågavarande motioner måtte remitteras till det ordinarie Utskott, hvartill hvar och en af dem rätteligen hör.

Herr Dickson: Jag vill för min del ingalunda motsätta mig tillsättandet af ett särskildt Utskott för behandling af de synnerligen viktiga frågor, som här föreligga. Tvärtom anser jag att dessa frågor, med hänsyn både till deras betydelse och omfattning, verkligen förtjena den mångsidiga och allvarliga pröfning, som man enligt grundlagen har rätt att förutsätta hos ett särskildt Utskott. Men under det jag sålunda icke motsätter mig tillsättandet af ett särskildt Utskott — derför hyser jag för mycken aktning för Kammaren och särskildt för det stora antal ledamöter, som genom sina underskrifter på de ifrågavarande motionerna gjort sig solidariskt ansvariga för allt, som förekommer i dem — kan jag dock icke underlåta att påpeka den farhåga jag hyser, att det ändamål, som här afses med ett Särskildt Utskott, icke kommer att till alla delar vinnas.

Hvad menas väl egentligen med ett Utskott? Jo, i ett Utskott böra alla opinioner vara representerade, så att vederbörande förslag kunna blifva från alla sidor skärskådade och få den mångsidiga och omfattande pröfning, som de i allmänhet och i synnerhet nu föreliggande förslag i så hög grad behöfva. Erfarenheten har dock för mycket visat, att, vid utskottstillsättningar i denna Kammare, det icke varit sakkännedom, som i första rummet varit det för valet bestämmande, utan snarare partigrupperingen. Och skulle detta äfven nu blifva fallet, så måste jag, likasom den föregående talaren, frukta att, åtminstone från denna Kammares sida, de ifrågavarande ärendena icke kunna blifva annat än ensidigt pröfvade, emedan de i sjelfva verket redan äro på förhand afgjorda. Ty kommer vid Utskottets tillsättning härstädes att, såsom all anledning är att förmoda, följas samma kutym, som hittills, och således Utskottets ledamöter tagas uteslutande bland de 101 undertecknarne — hvilka, om jag får begagna ett sådant uttryck, tecknat proprieborgen på den af Herr Key vid förra riksmötet utställda revers — så är väl föga hopp att få motse en allsidig pröfning.

Dessa mina farhågor må vara öfverdrifna; jag vill till och med hoppas det. Vi befinna oss helt och hållet i majoritetens händer. Jag öfverlåter åt denna majoritet att visa för Kammaren och landet, att vid tillsättandet af detta Utskott, om det blir beslutadt, sakkännedom får göra sig gällande.

Mine herrar! betraktom de personer, som undertecknat de ifrågavarande motionerna. Jag ringaktar ej deras förmåga. Jag uppskattar högt deras fosterlandskärlek, på samma gång jag med tacksamhet erkänner det myckna arbete de nedlagt på dessa motioner. Men — jag hoppas ingen må upptaga mina ord illa — kunna möjligen icke, utom dessa 102 undertecknare, inom denna Kammare finnas personer, som äro mera kompetente och erfarne än de att pröfva dessa förslag!

En annan sak. Jag behöfver icke påpeka, af hvilken stor betydelse dessa motioner äro för hela landet. Men granskar jag dessa undertecknare, så saknar jag bland dem representanter för en hel del af svenska folket: bland dem finnes icke en enda representant för en stadskommun. Med få undantag tillhöra samtliga undertecknarne den del af svenska folket, som under ständsrepresentationen utgjorde det hedervärda Bondeståndet. Jag tror att desse män uppträdt ärligt, då de för riksdag och regering framlagt sina förslag och sagt: se der hvad vi äro hugade att göra! Men jag hemställer till dem, huruvida icke deras framställningar äfven från denna Kammares sida böra tillförsäkras en sådan pröfning i Utskottet, som må kunna anses i någon mån tillfredsställande.

Jag skulle önska, att majoriteten ville visa, att dessa mina farhågor vid Särskilda Utskottets tillsättande äro ogrundade. I alla händelser hoppas jag, att, om ett sådant Utskott kommer att tillsättas, Kammares minoritet jemväl skall framlägga sina vallistor. Och hade jag något dervid att säga, så skulle jag naturligtvis tillstyrka att, vid uppgörandet af dessa listor, å dem i första rummet upptoges de förnämsta förmågorna bland förslagsställarne, men dess-

*Angående
tillsättande af
ett Särskildt
Utskott för
behandling af
motioner rörande
landt-
försvarets
ordnande m.m.
(Forts.)*

Angående
tillsättande af
ett Särskildt
Utskott för
behandling af
motioner rör-
ande landt-
oförsvarets
rådnande m. m.
(Forts.)

utom personer äfven från andra fraktioner, hvilka i afseende på sakkännedom ansåges såsom mest lämpliga att utreda frågorna.

Det är endast dessa farhågor jag ansett mig böra framställa. Mot sjelfva tillsättandet af ett särskildt Utskott har jag ingenting att invända, utan tillstyrker detsamma.

Herr Key: De tvenne föregående talarne synas mig hafva kommit till endahanda slutsats på alldeles skilda premisser. Talaren på stockholmsbanken yttrade, om jag icke missuppfattade honom, att nationärerne borde insättas i Utskottet — jag ber om ursäkt, jag hör att jag misstagit mig och att meningen var alldeles tvärtom, det vill säga att, i fall det vore meningen att i det föreslaga särskilda Utskottet insätta de ledamöter af Kammaren, hvilka äro dertill mest kompetente, så ville han biträda förslaget, men, om meningen vore att i Utskottet insätta alla motionärerne, måste talaren motsätta sig förslaget. I sistnämnda fall vill jag helt och hållet förena mig med honom, ty det är uppbart alldeles omöjligt att i ett Utskott, bestående af allenast 8 ledamöter, insätta 102 motionärer. Den värde talarens farhågor torde därför befinnas alldeles onödiga.

Den andra ärade talaren, på göteborgsbanken, hyste betänklighet, att sakkänledomen icke skulle inom Utskottet få göra sig gällande. Jag vill icke bestrida, utan erkänner tvärtom, att hela sakkänledomen möjligen finnes på den motsatta sidan, d. v. s. sakkänledomen i en viss mening, fackmännens sakkänledom, ehuru väl man borde erinra sig, att med afseende å de fem olika förslag till försvarsväsendets ordnande, Kongl. Maj:t under vårt nya statsskick för Riksdagen framlagt, fackmännen i allmänhet varit ense om, att det sista i ordningen alltid varit det bästa. Men mine Herrar! det finnes äfven en annan sakkänledom, som icke heller bör lemnas ur sigte, nemligen känledomen om hvad de djupa lederna, hvad folket vill och kan för landets försvar underkasta sig. I Utskottet måste finnas representanter, som veta huru långt folket vill och kan gå i offervillighet; och denna sakkänledom finnes — jag vågar påstå det — i högre grad hos oss 102, än bland dem som räkna sig till den motsatta sidan. Om den nya försvarsorganisationen skall blifva älskad af folket och uppburen af den allmänna meningen, får den icke påtrugas landet; den måste tvärtom blifva sådan, att folket villigt och gerna bär de bördor, som med henne äro förenade. Ur denna synpunkt sedd, är vår sakkänledom större än Eder!

Herr Nils Larson: Den förste ärade talaren, som sitter alldeles bredvid den plats, der jag nu står, erkände, att de motioner, för hvilkas behandling det nu är fråga om att tillsätta ett särskildt Utskott, samtliga äro af den vikt, att ett särskildt Utskott bör för deras behandling tillsättas, och sade, att han för sin del skulle vara med om att bifalla det i sådant syfte af Herr Ola Andersson väckta förslaget, för så vidt han finge se, att i Utskottet insattes personer, hvilkas åsigter han för sin del kunde gilla, men förklarade sig nödsakad att motsätta sig tillsättandet af ett sådant Utskott, till dess

han funnit, att Utskottet blefve så besatt, som han önskade. I detta yttrande ligger, synes det mig, någonting högst besynnerligt. Der förutsättes nemligen, att valet af ledamöter i Utskottet skulle ske *först* och att man, först sedan man sett huru detta val utfölle, skulle afgöra, om Utskottet skulle sammanträda till någon verksamhet eller icke. Grundlagen, som föreskrifver vissa ständiga Utskott, har icke stadgat något dylikt vilkor för deras verksamhet; grundlagen säger endast, att dylika Utskott skola hvarje riksdag tillsättas. Jag skulle derföre för min del tro, att det enda rigtiga och förståndiga är att äfven nu gå till våga på samma sätt. Herrarne hade, enligt min åsigt, kanske gjort bäst i att taga kännedom om motionernas innehåll, innan Herrarne fattade den bestämda åsigten, att allt, som kommer från det håll, från hvilket dessa motioner komma, icke skulle vara godt; detta hade varit bättre än att låta harmsenheten och vreden sticka fram allt för bjert. Jag tror, att på oss här församlade kan tillämpas hvad som i domarereglerna säges om domaren: »När domaren sitter för Rätta, skall han icke vara på någon part vred, förty vreden förhindrar honom, att han icke kan besinna hvad rätt är i saken.» Vi hafva också att döma öfver mycket, om också ej precist öfver sådant, som domaren har att afgöra; vi hafva att döma öfver så mycket, att det kan vara godt, om vi icke låta vreden förtaga visheten.

Angående tillsättande af ett Särskildt Utskott för behandling af motioner rörande landtförsvarets ordnande m. m.
(Forts.)

Herr Asker: Då mer än halfva antalet af Kammarens ledamöter undertecknat de sju motioner, om hvilka nu är fråga, och bland dessa undertecknare äfven är Herr Ola Andersson, som väckt förslag om tillsättande af ett särskildt Utskott för dessa motioners behandling, så kan jag för min del icke hysa någon tvekan, huru Kammarens beslut i anledning af Herr Ola Anderssons hemställan kommer att utfalla; utan tager jag för alldeles afgjort, att Kammaren beslutar tillsättandet af ett särskildt Utskott. Mot ett sådant beslut har jag för min del ej heller den ringaste invändning att göra; jag anser det nemligen temligen gifvet och klart, att ett särskildt Utskott, som får i ett sammanhang behandla alla dessa stora och viktiga frågor, som utgöra motionernas föremål, skall kunna bättre bedöma och behandla dem, än om motionerna skulle splittras och hänvisas till flere ständiga Utskott. Jag tror, att så borde hafva skett redan förra riksdagen vid behandlingen af de med hvarandra sammanhängande motioner i dessa frågor, som då väcktes. Detta skedde dock icke; och resultatet häraf är oss alla bekant.

Anledningen hvarför jag begärde ordet var egentligen den, att jag hyste vissa formella betänkligheter mot Herr Ola Anderssons förslag. Herr Ola Anderssons hemställan lyder nemligen sålunda: »— — — — — för behandling af motioner rörande landtförsvarets ordnande samt dermed samband egande frågor». Jag skulle hafva önskat den förändring i ordalagen, att i Herr Talmannens proposition till Kammaren och Kammarens beslut med anledning deraf alla sju motionerna blefve tydliggen angifna och rubricerade, på det att beslutet, då det delgifves Första Kammaren, må kunna klart och tyd-

Angående
tillsättande af
ett Särskildt
Utskott för
behandling af
motioner rör-
ande landt-
försvarets
ordnande m. m.
(Forts.)

ligt uppfattas. Men detta kan endast vinnas derigenom, att i beslutet angifves hvarom motionerna hvar för sig handla.

Med den af mig nu föreslagna modifikation i Herr Ola Anderssons förslag, biträder jag detsamma och anhåller vördsamt hos Herr Grefven och Talmannen om proposition på bifall till den af mig nu föreslagna redaktionsförändring.

Herr Adlersparre: Den ärade representanten här midt emot från Södra Tjust yttrade, att bland alla de olika förslag till landtförsvärsväsendets ordnande, som Kongl. Maj:t framlagt, fackmännen i denna Kammare alltid ansett det sista förslaget såsom varande det bästa. Om i frågor, som röra försvarsverket, jag får anses såsom fackman, så är talarens nämnda yttrande icke med verkliga förhållandet öfverensstämmande. Vid sista riksdagen tillät jag mig säga — och jag tror att det äfven finnes antecknad i protokollet — att jag icke var tillfredsstäld med Kongl. Maj:ts då framlagda förslag till landtförsvärsväsendets ordnande. Då jag det oaktadt fann mig nödsakad att biträda detsamma, eller rättare, Utskottets ändringsförslag — ett förslag, hvilket jag ännu mindre kunde godkänna — skedde det derföre att det föreföll mig betänkligt, att vi i afseende å försvarets ordnande icke skulle komma till något resultat, utan städse stå och stampa på en och samma punkt. Jag är också villig att äfven hädanefter tillmötesgå hvilket förslag som helst, som verkligen förbättrar vårt nuvarande otillfredsställande försvarsverk.

Jag har blott velat yttra detta, på det det icke må gå och gälla, såsom vore fackmännen blinda eller icke egde några sjelfständiga åsikter.

Herr Axel Bergström: För min del vill jag icke motsätta mig förslaget om tillsättandet af särskildt Utskott för behandling af de motioner, hvilka framburits af sju framstående ledamöter af Kammarens majoritet. Det skulle dessutom vara fäfångt att kämpa mot ett sådant förslag, äfven om man skulle hafva lust dertill, ty Kammarens majoritet har i sin fulla makt att besluta tillsättandet af ett särskildt Utskott.

Hvad som emellertid uppkallat mig är några yttranden af Herr Key, som bära vittne om ett föreställningssätt, mot hvilket jag måste på det yttersta kämpa och inlägga min insaga — det föreställningssättet nemligen, att svenska folket numera icke skulle utgöras af andra än dem, hvilkas talan Herr Key och de med honom liktänkande påstå sig föra. Herr Key har i bestämda ordalag förklarar, att han och de öfriga förslagsställarne voro de, som kände svenska folkets vilja, visste hvad svenska folket vill och kan bära. Dit har det då kommit, att svenska folket icke skulle innefatta andra samhällsmedlemmar än landtbefolkningen. Det är icke så, och det kan ej vara så. Den minoritet, som i denna Kammare icke lyckas göra sig hörd, måste dock anses representera åsigtorna hos en del af svenska folket. Det är denna mening jag skall till det yttersta häfda.

Herr Ola Andersson: Jag anhåller blott att få gifva till känna, att jag gerna instämmer i den förändring af min hemställan, som Herr Asker påyrkat, så att de sju motionerna uppräknas och rubriceras såväl i det beslut, Kammaren kommer att fatta, som äfven i den inbjudning, Kammaren i följd deraf torde komma att aflåta till Första Kammaren. Jag har således intet att anmärka mot Herr Askers förslag.

*Anående
tillsättande af
ett Särskildt
Utskott för
behandling af
motioner rör-
ande landt-
försvarets
ordnande m. m.
(Forts.)*

I afseende å den af Herr Dickson gjorda anmärkning att, såsom han uttryckte sig, borgesmännen för den af Herr Key vid sista riksdagen utställda revers endast bestode af representanter från landsbygden, ber jag att få erinra, att han icke gifvit något bevis för, att detta är landsortsrepresentanternes fel eller stadsrepresentanternes.

Jag anhåller om bifall till min förut gjorda hemställan med den förändring Herr Asker föreslagit.

Herr Key: Jag har endast begärt ordet för att förklara, att, då jag nyss yttrade mig, jag icke särskildt och uteslutande adresserade mitt tal till fackmännen i denna Kammare, och jag ber att få tillägga, att jag icke alls tänkte på Herr Adlersparre.

Då jag sista gången hade ordet, menade jag fackmännen i allmänhet och den allt för stora och afgörande auktoritet man vill tillerkänna dem, kanske för mycket på bekostnad af den lifserfarenhet, som vi icke fackmän ega i högre grad än de.

En ärad talare på stockholmsbänken, Herr Axel Bergström, har sökt vindicera minoritetens rätt. Jag kan försäkra honom, att jag alldeles icke är blind för att svenska folket består af städernas invånare lika så väl som af landsbygdens, och jag är icke heller okunnig om, att folket i städerna lika så väl som landtbefolkningen både böra, kunna och vilja försvara sitt fosterland; men jag påstår, att landtbefolkningen utgör den ojemförligt största delen af folket, och att landets försvar i vidsträcktaste mån kommer att hemtas derifrån, äfvensom att landtbefolkningens representanter måste anses ega större kännedom om folkets vilja och förmåga i detta hänseende än en stadsrepresentant, hvilken blott ett par år som landshöfding vistats i sitt län.

Slutligen ber jag att helt och hållet få instämma uti hvad Herr Asker nyss yttrat och, då Herr Ola Andersson sjelf biträdt hans framställning, tror jag att denna innebär en förbättring i nu föreliggande förslaget.

Herr Ola Andersson: Jag skall nu endast bedja att få göra mitt förra yrkande fullständigt och anhåller derföre att få föreslå, »att Andra Kammaren för sin del beslutar tillsättande af ett »särskildt Utskott, bestående af 8 ledamöter från hvardera Kam- »maren, för behandlingen af de utaf Herrar Key, Carl Ifvarsson, Carl »And. Larsson, Nils Larson och mig nu aflemnade 7 motioner från »och med N:is 13—19 likasom äfven Herr Hjelm's motion, N:o 21, »och Herr Hellgréns, N:o 23, samt att denna Kammare utser lika »många suppleanter som dess ordinarie ledamöter i detta Utskott.»

Angående
tillsättande af
ett Särskildt
Utskott för
behandling af
motioner rör-
rande landt-
försvarets
ordnande m. m.
(Forts.)

Efter det öfverläggningen härmed förklarats slutad, biföll Kam-
maren Herr Ola Anderssons förslag, sådant han sjelf i sitt nu se-
nast afgifna yttrande formulerat detsamma; hvadan Kammaren alltså
för sin del beslutit, att ett Särskildt Utskott, bestående af åtta leda-
möter från hvardera Kammaren, skulle tillsättas för behandling af

1:o. Herr E. Keys m. fl. motion, N:o 13, med förslag till ny
härordning;

2:o. Herr Carl Ifvarssons m. fl. motion, N:o 14, med förslag
till lag om upprätthållande af arméns stamtrupp;

3:o. Herr Carl Ifvarssons m. fl. motion, N:o 15, om under-
dånig skrifvelse angående omarbetande af krigslagarne;

4:o. Herr Carl Anders Larssons m. fl. motion, N:o 16, med
förslag till lag om allmänna värnpligten;

5:o. Herr Nils Larsons m. fl. motion, N:o 17, angående af-
skrifning af grundskatterna samt rustnings- och roteringsbesvären;

6:o. Herr Ola Anderssons m. fl. motion, N:o 18, om förändrad
lydelse af § 58 mom. 2 i Kongl. förordningen om kommunalstyrelse
på landet den 21 Mars 1862;

7:o. Herr Ola Anderssons m. fl. motion, N:o 19, angående
förändrad lydelse af §§ 2, 11 och 12 i gällande Bevillningsstadga;

8:o. Herr C. E. Hjelm's motion, N:o 21, derom att, för den hän-
delse Riksdagen skulle komma att besluta införande af en ny här-
ordning, densamma icke må komma att omfatta lappmarkerna; samt

9:o. Herr P. A. Hellgréns motion, N:o 23, derom att, för den
händelse Riksdagen skulle antaga föreslagen lag om allmän värnpligt,
lappmarkernas befolkning inom Vester- och Norrbottens län måtte
derifrån frikallas.

Om skulle, jemlikt 1 mom. i 37 § Riksdagsordningen, Första
Kammaren inbjudas att i dessa beslut med Andra Kammaren sig
föreña.

Genom bifall till Herr Ola Anderssons förslag hade Kammaren
jenväl beslutit att välja åtta suppleanter i det Särskilda Utskottet,
för den händelse Första Kammaren skulle antaga ofvan berörda in-
bjudning.

§ 6.

Föredrogs och lades till handlingarne den till Kammaren inkomna
berättelse om hvad i riket och dess styrelse sig tilldragit sedan
sista riksdag.

§ 7.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet nedan nämnda, af
Riksdagens år 1877 församlade revisorer afgifna berättelser, nemligen:

1:o. Angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1875, jemte de i anledning af samma berättelse infordrade och till Kongl. Maj:st afgifna underdåniga utlåtanden;

2:o. Angående granskning af Riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning; och

3:o. Angående Kongl. Kommerskollegium.

Äfvenledes föredrogs och hänvisades till Banko-Utskottet samma revisorers berättelse angående Riksbanken.

§ 8.

Till Lag-Utskottet hänvisades Justitie-ombudsmannens vid innevarande riksmöte afgifna embetsberättelse samt Tryckfrihetskommitténs berättelse.

§ 9.

Efter föredragning dernäst af Herr K. J. Bergs i gårdagens sammanträde bordlagda anhållan om befrielse från uppdraget att vara ledamot af Lag-Utskottet, biföll Kammaren samma anhållan; och beslöts, att i anledning deraf val af en ledamot i nämnda Utskott skulle anställas i det sammanträde, som under morgondagen komme att hållas.

§ 10.

Följande nya motioner anmäldes, nemligen af:

Herr *E. Behmer*, N:o 33, derom att bevis å bouppteckning om registrering befrias från stämpelpapper;

Herr *A. P. Lind*, N:o 34, om ökad pension för korpraler, vice korpraler, soldater och båtsmän;

Herr *O. B. Olsson*, N:o 35, om underdånig skrifvelse rörande ändringar i Kongl. förordningen den 1 April 1843 angående prestval;

Herr *A. Adlersparre*, N:o 36, om ändring af 12 § Regeringsformen;

Herr *A. Hedin*, N:o 37, angående ändring af §§ 11, 12 och 32 Regeringsformen;

Herr *E. Clairfelt*, N:o 38, om provincialläkares aflöning och pensionering;

Herr *Sam. Johnson*, N:o 39, om ändring i 5 kap. 1 § Strafflagen;

Herr *S. Axell*, N:o 40, med förslag till förordning angående åtgärder till förekommande af skogsförödelse; samt

Herr *Jan Magnusson*, N:o 41, angående underdånig skrifvelse rörande den till nämndemän af statsmedel utgående ersättning m. m. Alla dessa motioner blefvo, hvar efter annan, bordlagda.

Likaledes anmäldes till bordläggning de i detta sammanträde, enligt § 2 här ofvan, till Kammaren aflemnade Kongl. propositioner äfvensom den i nämnda § omförmälda nådiga skrifvelse.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde.

§ 12.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades Herr *J. Öhrwall* från och med den 26 i denna månad till och med den 1 instundande Februari.

Kammarens ledamöter åtskildes klockan $\frac{1}{4}$ 3 e. m.

In fidem
Gustaf Westdahl.

Fredagen den 25 Januari.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Anställdes, enligt derom i gårdagens sammanträde fattadt beslut, val af en ledamot af Lag-Utskottet; och utföll detta val sålunda, att Friherre *J. Nordenfalk* erhöi 76 röster, Herr *A. Adlercreutz* 59, Grefve *E. Sparre* 24, Herr *Jonas Jonasson* i *Rasslebygd* 4, Herr *A. J. Lyth* 3 samt Herr *Treffenberg* 2 röster; varande alltså Friherre *Nordenfalk* utsedd till ledamot af Lag-Utskottet.

§ 2

Skedde hänvisning af de på Kammarens bord hvilande Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen, nemligen:

1:o) angående ändring af 1 § 10 mom. och 4 § 4 mom. af Tryckfrihetsförordningen; hvilken nådiga proposition hänvisades till Konstitutions-Utskottet;

2:o) med förslag till förändrad lydelse af 6 punkten i 19 § af förordningen om nya strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall, den 16 Februari 1864, hvilken Kongl. Maj:ts proposition blef hänvisad till Lag-Utskottet;

3:o) angående anslag till betäckande af åtskilliga utgifter i och för den i Stockholm under år 1878 sammanträdande internationella fängvårdskongress;

4:o) angående försäljning af kronohäktesbyggnaden i Alingsås med tillhörande tomt och skogsmark;

5:o) angående beviljaude af låneunderstöd för fullbordande af bergslagens jernvägsaktiebolags jernvägsanläggning;

6:o) angående eftergift af en förre stationsinspektoren Björkelund ådömd skadeersättning till staten; och

7:o) angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

hvilka sistnämnda fem Kongl. propositioner hänvisades till behandling af Stats-Utskottet.

§ 3.

Föredrogs och lades till handlingarne Kongl. Maj:ts nådiga skrivelse till Riksdagen med tillkännagifvande, att Kongl. Maj:t förordnat Statsrådet och Kommendören m. m. Johan Henrik Lovén att under innevarande riksdag utöfva den befattning med riksdagsärenden, som enligt 46 § af Riksdagsordningen tillkommer en ledamot af Statsrådet; och skulle underrättelse om denna nådiga skrifvelses innehåll meddelas vederbörande Utskott samt de ledamöter, som hafva inseende öfver Riksdagens kansli.

§ 4.

Förekommo till behandling de i Kammarens senaste sammanträde bordlagda motioner; och hänvisades:

Herr *E. Behmers* motion, N:o 33, till Bevillnings-Utskottet;

Herr *A. P. Linds* motion, N:o 34, till Stats-Utskottet;

Herr *O. B. Olssons* motion, N:o 35, till Lag-Utskottet;

Herr *A. Adlersparres* motion, N:o 36, till Konstitutions-Utskottet;

Herr *A. Hedins* motion, N:o 37, till Konstitutions-Utskottet;

Herr *E. Clairfelts* m. fl. motion, N:o 38, till Stats-Utskottet; och

Herr *Samuel Johnsons* motion, N:o 39, till Lag-Utskottet.

Efter föredragning dernäst af Herr S. Axells motion, N:o 40, med förslag till förordning angående åtgärder till förekommande af skogsförödelse, anförde

Herr Ehrenborg: Då jag först för några minuter sedan vid talmansbordet fick se Herr Axells nu föredragna motion om att till förebyggande af skogssköfving återväxtens befordrande bör åläggas, fann jag det särdeles glädjande, att en bland Kammarens ledamöter, hvilken, i likhet med mig, under föregående riksdagar motsatt sig den märkvärdiga vesterbottenslagens cirkulerande kring riket, nu väckt ett förslag, som efter min uppfattning just går i den rätta riktningen, då det, utan att såsom vesterbottenslagen med förbud trakassera äfven den förståndige afverkaren och stå i strid mot en rationel skogsvård, yrkar mot förödelsten ett lika verksamt, lättare utförbart och med eganderättens helgd mera öfverensstämmande medel, nemligen att vid ansvar ålägga befordrandet af återväxten. Jag kan därför icke underlåta att för min ringa del hos Lag-Utskottet rekommendera denna motion i dess hufvudsak till det bästa, i hopp att vi dermed måtte vara ifrån att vidare hålla långa öfverläggningar om exportförbudslagen.

Men på samma gång jag uttalar detta i hufvudsak, tillåter jag mig äfven att mot två delar af motionen — så vidt jag efter endast ett flyktigt genomseende kunnat uppfatta densamma — inlägga min protest för att om möjligt icke dessa två, efter min uppfattning, felaktiga delar i förslaget skola verka till skada för det hela. Den ena anmärkningen är den, att motionären, i likhet med lagstiftaren för gotlandslagen, men i motsats mot Kongl. Maj:ts förslag år 1874, gör icke statens tjenstemän och icke landstingens, utan kommunernas förtroendemän till tillsyningsmän, hvilka skola befrå lagöfverträdelsen. Detta är efter min uppfattning ett särdeles svårt misstag; ty hvar och en, som känner förhållandena inom våra landskommuner, vet ganska väl, att om detta också icke är att, som man någon gång sagt, sätta bocken till trädgårdsmästare, följderna deraf i allt fall blifver den, att det blir ingenting af. Ty kommunens förtroendemän hafva så många konsiderationer gent emot kommunens öfriga medlemmar, att de icke vilja fiskalisera. Det lämpligaste synes således vara, att tillsyningsmännen tagas bland statens tjenstemän eller, om sådant befinnes för dyrbart, att de utses af landstingen för vissa områden.

Den andra anmärkningen är den, att, då motionären uppställer straffbestämmelser för öfverträdelsen af den nu föreslagna lagen och dervid bestämmer böter en och två gånger, påföljden sedermera blir den, att han tillerkänner kommunerna rätt att exproprieras den sköfvlade skogsmarken för att deraf bilda kommunalskogar. Detta är visserligen en vacker tanke, men samma skäl, som anfördes för den första anmärkningen, gäller äfven beträffande denna, nemligen att det ingenting blir af. Kommunen hvarken vill eller kan bilda någon kommunalskog, utan det enda rätta sättet är, att staten, i fall det blir den som skall tillsätta tjenstemännen, eller landstingen, i händelse tillsyningsmännen komma att af dem utses, låter verkställa befordrandet af

återväxten på skogsegarens bekostnad och för hans räkning, samt att i sammanhang med förslag derom Lag-Utskottet uppgör förslag till den säkerhet eller förmånsrätt, som staten eller landstingen skola åtnjuta för denna för skogsegarens räkning verkställda återväxt.

På samma gång jag tagit mig friheten uttala mitt förord för förslaget, har jag velat framställa dessa anmärkningar mot detsamma, under förhoppning att detta yttrande kan blifva uppmärksammat af Lag-Utskottet.

Vidare yttrades ej. Kammaren beslöt hänvisa den förevarande motionen till Lag-Utskottet, dit jemväl Herr Ehrenborgs yttrande skulle medfölja.

Slutligen blef Herr *Jan Magnussons* m. fl. motion, N:o 41, hänvisad till Stats-Utskottet.

§ 5.

Följande motioner anmälades, nemligen af:

Herr *H. L. Rydin*: N:o 42, angående en fastighetsskatt, för den händelse minskning af statsinkomst skulle uppstå genom grundskatternas förändring;

N:o 43, angående omarbetning af Bevillningsstadgan, för den händelse grundskatterna skulle komma att utjemnas eller afskrifvas;

N:o 44, angående förändringar i Bevillningsstadgan;

N:o 45, angående underdånig skrifvelse, rörande förändrade grunder för kommunalbeskattningen; samt

N:o 46, angående underdånig skrifvelse rörande lagstiftningen om verkställighet af fängelsestraff och anordningen af de olika slagen af frihetsstraff;

Herr *Anders August Andersson*, N:o 47, angående förändrad lydelse af § 9 mom. 3 i Bevillningsstadgan;

Herr *J. M. Svensson*, N:o 48, angående underdånig skrifvelse rörande förändrade grunder för skollärare- samt förenade klockare- och skolläraretjensters tillsättande; och

N:o 49, om ändring i lydelsen af § 2 i Kongl. kungörelsen angående förändrade instruktioner för direktorer, läkare och sysslomän vid länens lasarett och kurhus den 21 Oktober 1864;

Herr *S. Johnson*, N:o 50, angående underdånig skrifvelse rörande anteckningar i kyrkoböckerna om insättningar i lifränte- och kapitalförsäkringsanstalten;

Herr *W. Farup*, N:o 51, angående lagbestämmelser rörande skogsafverkningskontrakt;

Herr *Jonas Jonasson* i Gullaboås, N:o 52, om förhöjning af anslaget till lärares och lärarinnors aflöning vid folk- och småskolorna;

Herr *Lars Ersson*, N:o 53, om upphörande af vatten- och brödstraffet;

Herr *Per Nilsson* i Espö, N:o 54, om förhöjning af anslaget för understödjande af smärre hamn- och brobyggnader samt uppreasning af åar och farleder;

Herr *L. Peyron*, N:o 55, angående utbetalande af ett utaf A. Conti i Riksbanken insatt penningebelopp;

Herr *P. Engman*, N:o 56, om tillägg till 1 kap. 2 § Byggningsbalken angående ersättning till nämndemän;

Herr *Jonas Jonasson* i Rassebygd, N:o 57, derom att protokollsutdrag, innefattande föreläggande för förmyndare att aflemna redovisning, måste befrias från stämpelpapper;

Herr *J. Grape*, N:o 58, om förändrad lydelse af § 8 i Kongl. förordningen angående aktiebolag den 6 Oktober 1848; och

N:o 59, om förändrad lydelse af § 6 mom. 5 i gällande Folkskolestadga;

Herr *Olof Jonsson*, N:o 60, angående bankovinstens användande;

Herr *J. N. Biesert*, N:o 61, om anslag för väganläggning genom Silleruds m. fl. socknar till gränsen mot Norge vid Hans tull;

Herr *A. Hedin*, N:o 62, angående underdånig anhållan om förordnande af en komité med uppdrag att utreda, huruvida det må vara för staten fördelaktigt att förvärfva de med statsjernbanesystemet i förbindelse stående enskilda jernvägar, samt om anslag för sådant ändamål;

Herr *L. J. Fahlander*, N:o 63, om anslag för utdikning af frostledande trakter i Norrland; samt

Herr *A. P. Lind*, N:o 64, om afskaffande af civila uniformer och biskopsskrudar m. m.

Samtliga här ofvan omförmälda motioner bordlades.

§ 6.

Herr Talmannen tillkännagaf att, med afseende derå att tiden för afgifvande af sådana motioner, hvilka tillhörde ständigt Utskotts behandling, tilländaginge nästkommande söndag, komme sammanträde att hållas nämnde dag kl. 7 e. m.

Kammarens ledamöter åtskildes klockan $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem
Gustaf Westdahl.